

Президенті

Жоба

Қазақстан Республикасы

Президентінің

2002 жылғы " __ " _____

N _____ жарлығымен

бекітілген

Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы

Бағдарламаның паспорты

Атауы Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы

Әзірлеу 2002 жылғы 30 мамырдағы "Алматы қаласын дамыту үшін негіз жөніндегі міндеттер туралы" кеңесте берілген Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмасы, N

01-10.6 хаттама

Әзірлеушілер Қазақстан Республикасының Экономика және бюджеттік жоспарлау министрлігі, Алматы қаласының әкімдігі

Мақсаты Қаланың ерекше, республикалық маңызы бар қала мәртебесіне сәйкес жаңа келбетін қалыптастыру және республиканың қаржы, ғылыми, білім беру, мәдени және туристік орталығы ретіндегі позицияларын нығайту

Міндеттері қала және оның перифериясы экономикасының мақсатты функционалдық-салалық құрылымын құру; қаланың және оның маңындағы аумақтардың қалыпты және тұрақты тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету үшін ұйымдастыру-экономикалық және нормативтік құқықтық жағдайлар жасау;

Алматы қаласының ерекше мәртебесіне сәйкес қазіргі заманғы инфрақұрылым құру; экономика салаларында ғылымды қажет ететін өндірістерді және инновациялық технологияларды дамыту;

кедейліктің ауқымын қысқарту; жұмыссыздықтың деңгейін елдің тұрақты әлеуметтік-экономикалық дамуын қамтамасыз ету процестеріне қауіп

төндірмейтін өлшемдерге дейін төмендету, әрбір отбасының ең кемінде бір мүшесін жұмыспен қамту; жоғары дәрежелі қайта өңдеуден өткен өнімдердің экспортын өсіруге баса назар аудара отырып, әлем елдерімен тығыз әріптестік байланыстар орнату; туризмді дамыту жөнінде ұйымдастыру және құқықтық шаралар кешенін әзірлеу, тиімді және бәсекеге қабілетті туризм индустриясын құру; қаланың дамуының Бас жоспарына сәйкес оның тиімді жұмыс істеуіне және экономикалық өсімін молайтуға ықпал ететін неғұрлым ұтымды қала құрылысы шешімдерін а н ы қ т а у ;

мемлекеттік активтерді және қаланың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ететін объектілерді басқарудың тиімділігін арттыру; қаланың экологиялық жағдайын жақсарту және ықтимал дүлей зілзала мен табиғи зілмауырға тұрақты дайын болуын қамтамасыз ету;

Алматы қаласының республиканың қаржы, ғылыми, білім беру, мәдени және туристік орталығы

ретіндегі бейнесін сақтау

Іске асыру мерзімі	2003-2010 жылдар
	1-кезең - 2003-2005 жылдар

2-кезең - 2006-2010 жылдар

Қажетті ресурстар мен қаржыландыру көздері	Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыруға республикалық, жергілікті бюджеттердің және халықтың қаражаты, халықаралық қаржы-экономикалық ұйымдардың гранттары, шетелдік және отандық инвестициялар пайдаланылады. Бюджет қаражатын қоса алғанда, инвестициялық ресурстарға жалпы қажеттілік 711 миллиардтан астам теңгені, соның ішінде 2003-2005 жылдарға - 230 млрд. теңгені құрайды.
--	--

Даму бағдарламалары бойынша іс-шараларды іске асыруға 2003 жылы мемлекеттік бюджетте 8630,2 млн. теңге, оның ішінде республикалық бюджеттен 4706 млн. теңге, жергілікті бюджеттен 3924,8 млн. теңге көзделеді. Келесі жылдарға арналған қаржыландырудың нақты көлемдері кезекті қаржы жылына арналған

республикалық бюджетті және Алматы қаласының бюджетін қалыптастыру кезінде қаржылық мүмкіндіктерге сүйене отырып, айқындалатын болады.

Күтілетін
нәтижелер

Бағдарламаны іске асыру қаланың қаржы, өндірістік, кадрлық, ғылыми және мәдени әлеуетін мүмкіндігінше барынша пайдалану үшін жағдайлар жасауға ықпал етуге және осының негізінде мегаполистің және оның маңындағы елді мекендердің халқы тұрмысының деңгейі мен сапасын арттыруға тиіс.

Алматы қаласының аса ірі қаржы, ғылыми, білім беру және туристік орталығы ретіндегі рөлін арттыру қаланың экономикасы құрылымының біршама өзгеруіне әкеп соғады. Осы кезеңде сауда, көлік, коммуналдық шаруашылық, байланыс, ойын-сауық индустриясы, туризм және халыққа көрсетілетін басқа да қызметтер озыңқы қарқынмен дамиды. Осы салаларды жеделдете дамыту өндіріс саласындағы шағын кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдаумен қатар халықты жұмыспен қамту проблемасын іс жүзінде шешеді. Қалада тұтастай алғанда 80 мыңнан астам жаңа жұмыс орны ашылады.

Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын ойдағыдай іске асыру қуатты мультипликативтік әсер есебінен бүкіл еліміздің дамуына және гүлденуіне ықпал етуіне тиіс.

Кіріспе

Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы 2002 жылғы 30 мамырдағы "Алматы қаласын дамыту жөніндегі міндеттер туралы" кеңесте N 01-10.6. хаттама берілген Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмасына сәйкес әзірленді.

Оны әзірлеу қаланың қолда бар әлеуетін рекреациялық шеткі аумақтарын дамытумен өзара байланыса сақтау және одан әрі өсіру жолымен Алматы қаласын одан әрі дамыту стратегиясын белгілеу қажеттілігін туындады.

Осы Бағдарлама Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 27 шілдедегі N 1014 қаулысымен мақұлданған Алматы қаласын аймақтық қаржы орталығы ретінде дамыту тұжырымдамасының ережелерін дамытады.

Қазіргі уақытта қала, тұрақты экономикалық өркендеу кезеңінде. Өнеркәсіп өндірісінің күрделі құрылысқа инвестициялардың тұрғын үй пайдалануға берудің, көріктендіру және көгалдандыру жөніндегі жұмыстардың, бюджетке салықтар мен төлемдерді жинау көлемдері арттырылуда.

Сонымен қатар, қаланың қарқынды дамуына қаланың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету жүйелерінің жұмыс істеуіне, көлік инфрақұрылымын дамытуға, қала құраушы сипаттағы және кейбір басқа да мәселелерге қатысты бірқатар проблемалар кедергі келтіруде. Осы Бағдарлама қаланың және ішінара республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуына олардың теріс әсерін жоюға бағытталған.

Онда тек қазіргі таңдағы проблемаларды шешу көзделіп қана қоймай, қаланың 2010 жылға дейінгі дамуының жалпы бағыттары мен қажеттіліктеріне сәйкес келетін негіздер қаланады.

Бағдарламада Алматы қаласында экономикалық даму деңгейін және тұрмыс сапасын көтеруге, іскерлік, ғылыми, мәдени және туристік ортаны құруға бағытталған экономикалық әлеуметтік ұйымдастырушылық және техникалық шаралардың жиынтығы айқындалған.

1. Алматы қаласы дамуының қазіргі жай-күйін талдау

1. 1. Жалпы сипаттама

Алматы қаласының қызметін реттеу оның тиімді дамуына кепілдік беру мақсатында қабылданған "Алматы қаласының ерекше мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының негізінде жүзеге асырылады.

Қала Іле Алатауының солтүстік баурайында Үлкен Алматы мен Кіші Алматы өзендері аралығы аңғарының ұштығында орналасқан. Алматының ең солтүстік нүктесі теңіз деңгейінен 670 метр жоғары, ең оңтүстік нүктесі - 970 метр жоғары белгіде орналасқан.

2002 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қаланың аумағы 287,6 шаршы километрді, тұрақты халқының саны - 1136,1 мың адамды, халықтың тығыздығы - 1 шаршы километрге шаққанда 3964 адамды құрайды. Қала 6 ауданнан тұрады.

2001 жылы Алматы қаласының үлесі республиканың жалпы ішкі өнімінің 15,4%-ын, өнеркәсіп өнімін өндірудің 5%-ын, негізгі капиталға инвестициялардың 10%-ын, бөлшек сауда операцияларының 40%-ын, сыртқы сауда айналымының 16,3%-ын құрады.

Қаланың аумағында республиканың барлық коммерциялық банктерінің 75%-ы және зейнетақы активтерін басқару жөніндегі жеке компаниялардың көпшілігі орналасқан, бұл елдің қаржы орталығы ретіндегі оның рөлін алдын ала айқындайды.

Шетелдік инвестициялар, негізінен, көлік пен байланыс, сауда, ойын-сауық индустриясы сияқты неғұрлым табысты және тез арада өзін-өзі ақтайтын қызмет салаларында шоғырлануда. Аумаққа шетелдік инвесторлардың өсіп келе жатқан қызығушылығы оның үлкен іске асырылмаған әлеуеті мен инвестициялық тартымдылығы туралы куәландырады.

Қала республикалық бюджетті қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. 2001 жылдың қорытындылары бойынша республикалық бюджеттің 25%-ы Алматы қаласы салық төлеушілерінің салық түсімдері есебінен қалыптасты.

Алматы қаласы елдің қаржы, ғылыми және мәдени орталығы бола тұра, жоғары инвестициялық тартымдылыққа ие бола тұра және астана функцияларының бір бөлігін атқара отырып, халықаралық маңызы бар мегаполистің іскерлік келбетіне ие болуда. Сити-менеджментте қазіргі заманғы басқару технологиялары мен қаржы құралдары пайдаланылады, тұрғын үй-коммуналдық саласында институционалдық және құрылымдық реформалар, қаланың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету жүйелерін оңтайландыру мен демонополизациялау жүргізілді.

Алматы республиканың аса ірі көлік торабы болып табылады. 2001 жылы оның көлік артериялары арқылы республиканың барлық автомобиль тасымалдарының бестен бір бөлігі және әуе тасымалдарының үштен бір бөлігі жүзеге асырылды.

Алматы ғылым, білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет мекемелерінің дамыған желісімен ерекшеленеді, оның аумағында әлемнің көптеген елдерінің елшіліктері мен өкілдіктері, ірі шетелдік компаниялар, республикалық қоғамдық бірлестіктердің көпшілігінің штаб-пәтерлері орналасқан.

Сонымен бірге қалада жоғары сейсмикалық белсенділік аймағында орналасқандықтан табиғи зілмауыр туындау қаупі, таудан сел ағу және қаланың біраз аумақтарын су басу қаупі бар, әсіресе қар еру және құйын жауындар кезінде.

1.2. Әлеуметтік сала

Демографиялық жағдай

Астананың көшірілуіне байланысты қала халқының қайтадан шамалы азаюы байқалды. 2002 жылғы 1 қыркүйектегі жағдай бойынша Алматы қаласының экономикалық белсенді халқы 566,5 мың адамды (49,6%) құрайды, 17%-ы 15-тен 24-ке дейінгі жастағы жастар, 14%-ы зейнеткерлер.

1999 жылдан бастап халықтың табиғи өсуінің оң сальдосы қалыптасты. 2002 жылдың 9 айында ол 40,9%-ға өсті және 2457 адамға жетті. 1999 жылмен салыстырғанда үшінші және төртінші бала туу тиісінше 18 және 27%-ға ұлғайды.

2002 жылғы 1 қазанға 1000 тұрғынға бала туу коэффициенті 13,4%-ды, өлу коэффициенті - 10,5%-ды құрады.

1998 жылдан бастап көші-қонның оң сальдосы қалыптасуда, көші-қонның өсуі шамамен 2300-4600 адам шегінде өзгеруде. Келген де, кеткен де азаматтардың негізгі контингенті еңбекке қабілетті жастағы адамдар болып табылады. Демографиялық дамудың негізгі

проблемасы тұрғындар өлімінің жоғары деңгейі, сондай-ақ әлеуметтік маңызы бар аурулармен ауру болып табылды.

Тұрмыс деңгейі

2001 жылдың 9 айында қала бойынша орташа айлық еңбекақы 27022 теңгені, орташа айлық табыс 16200 теңгені құрады, бұл 2001 жылдың

осындай көрсеткішінен тиісінше 18,3 және 19,1%-ға жоғары. Бұл ретте нақты табыс 10,7%-ға өсті.

Кедейлік деңгейінен төмен тұратын және әлеуметтік қорғалуға мұқтаж қала тұрғындары санының азаюы байқалады. Қала тұрғындарының осы санатының халықтың жалпы санындағы үлесі 1,9%-ды (21,4 мың адам) құрайды.

Қаланың ерекшелігі бүкіл халқының 14%-ы зейнеткер жасында екені болып табылады. 2001 жылы әлеуметтік бағдарламаларға алдындағы жылмен салыстырғанда 38,2%-ға өсіріліп 1,8 млрд. теңге жұмсалды. 2002 жылы жоғарыда аталған мақсаттарға арналған шығыстардың 2001 жылға қарағанда өсімі 38,8%-ды құрайды.

Проблемалар:

әлеуметтік бағдарлануы салдарынан байланысты жергілікті бюджетке түсетін елесті аудартпалық;

нақты жұмыссыздықтың жоғары деңгейі (9,5 % экономикалық белсенді халықтың тұрақты жұмысы жоқ).

Денсаулық сақтау

Қаланың аумағында 250 емхана және 57 аурухана жұмыс істейді, олардың тиісінше 41-і мен 49-ы мемлекеттік меншікте.

Соңғы жылдарда денсаулық сақтау объектілері желісін амбулаториялық-емханалық көмекті дамыту жағына қайта бағдарлау жүргізілді. Өзінің маңыздығы жағынан бірегей медициналық ұйымдар - медбикелік жеке қарау ауруханасы, хоспис ұйымдастырылды.

1993 жылдан бастап мемлекеттік емес денсаулық сақтау ұйымдарының желісі 18 есеге өсті. 2001 жылы мемлекеттік емес денсаулық сақтау ұйымдары мен жеке практика жүргізуші дәрігерлер қала халқына амбулаториялық көмек көрсету көлемінің 14,7%-ын және

стационарлық көмек көрсету көлемінің 4,8%-ын қамтамасыз етті.

Қаланың дәріханалық ұйымдары желісі шамамен 700 объектіні құрайды. Ауру азаматтарға тегін берілетін дәрі-дәрмек құралдарының ассортименті кеңейтілді.

Денсаулық сақтау проблемалары:

медициналық мекемелердің қажетті материалдық-техникалық құралдармен жеткілікті жабдықталмауы, оларды ақпараттық қамтамасыз етудің және өзара іс-әрекетінің бірыңғай жүйесінің болмауы;

фармацевтикалық және медициналық өнеркәсіптің дамуының төмен деңгейі; сәбилердің мамандандырылған экологиялық таза тағамдармен жеткілікті қамтамасыз етілмеуі.

Білім беру

Алматы республиканың зияткерлік және білім беру орталығы болып табылады. Қаланың 70%-дан астам халқының жоғары, жалпы орта және кәсіптік орта білімі бар. Қаланың аумағында 153 мектепке дейінгі бала мекемесі, 230-дан астам мемлекеттік

және жеке жалпы білім беру мектебі, 73 жоғары оқу орны, 71 ғылыми ұйым, оның і ш і н д е

9-ы жоғары оқу орындарының жанындағы, сондай-ақ 18 жобалау ұйымы орналасқан. Қаланың үлесіне елдің барлық студенттерінің үштен бір бөлігі келеді.

5-6 жастағы балалардың мектепке дейінгі дайындығын ұйымдастыру үшін ж а ғ д а й л а р ж а с а л ғ а н .

Орта білім беру жүйесінде пәндерді тереңдетіп оқытатын мекемелердің саны жыл сайын 3-5%-ға өсуде. 90 мектепте ғылыми қоғамдар ашылған, онда 80 мың оқушы ғылыми-іздену жұмысымен шұғылдануда, ол олардың дайындық деңгейіне оң әсерін т и ғ і з е д і .

Білім беру саласындағы негізгі проблемалар:

кейбір объектілер мен инженерлік коммуникациялардың қанағаттанғысыз материалдық-техникалық жай-күйі;

мектептердегі белгіленген нормативтерден артық бала саны;
білім берудің барлық деңгейлеріндегі сабақтастық жүйесінің жеткіліксіз дамуы;
еңбек рыногының талаптарына сәйкес білікті жұмысшы кадрлар мен мамандарды дайындаудың жеткіліксіз деңгейі.

М ә д е н и е т ж ә н е с п о р т

Алматы қаласында жетекші театр-концерт, мұражай және кітапхана ұйымдары шоғырланған. Мәдениет объектілерінің желісі әртүрлі меншік нысанындағы 270 ұйымнан тұрады, соның ішінде 65 ұйым мемлекеттік меншікте.

Абай атындағы опера және балет театрының ғимаратын қайта жаңғырту аяқталды, ол қаланың коммуналдық меншігіне берілді, кинотеатрларды қайта жаңарту жүргізілуде. Н.Сац атындағы Республикалық жасөспірімдер мен балалар театры және Қазақ мемлекеттік циркі коммуналдық меншікке берілді.

Алматыда республика мен қаланың тарихи мұрасы болып табылатын 126 сәулет және монументалдық өнер ескерткіші бар.

Алматының аумағында 959 спорт ғимараты орналасқан, барлық объектілердің 86%-ы қаланың коммуналдық меншігінде. Аймақтың әрбір 4-ші тұрғыны әртүрлі спорт түрлерімен а й н а л ы с а д ы .

"Олимпикс" мұз айдыны сарайы салынды, Б.Шолақ атындағы спорт және мәдениет сарайына, қаланың коммуналдық меншігіне берілген тау үстіндегі "Медеу" мұз айдынына қайта жаңарту жүргізілді.

Мәдениет пен спорт дамуының проблемалары.

көптеген мәдениет пен спорт объектілерінің қанағаттанғысыз материалдық-техникалық жай-күйі;

жоғары кәсіпқой спортшыларды дайындау жүйесінің болмауы.

1.3. Өнеркәсіп және энергетикалық кешен

Ө н е р к ә с і п

2002 жылы өнеркәсіп өндірісінің құрылымындағы өнімнің 91,9%-ы өңдеуші өнеркәсіпке (37,5% - тамақ өнімдерін өндіруге, 11,2% - целлюлоздық-қағаз өнеркәсібіне және баспа ісіне, 17,0% - машина жасау саласына, 12,3% металлургия өнеркәсібіне және металл бұйымдарын шығаруға), 8,1% - электр энергиясын, газды және суды өндіру мен таратуға тиесілі.

Алматы қаласының өнеркәсіп секторы 1996-2001 жылдары елеулі өзгерістерге ұшырады. Тиімсіз және тоқтап тұрған өндірістерді қайта ұйымдастыру, демпингке қарсы және импорт алмастыру саясатын жүргізу жөнінде шаралар қабылданды, шаруашылық жүргізудің шағын нысандарына қолдау көрсетілді. Нәтижесінде 1996 жылдан бастап өндіріс көлемдерінің жыл сайынғы өсуі байқалады (1 - кесте).

Өнеркәсіп кәсіпорындарының саны осы кезеңде 3,5 есеге, оның ішінде шағын кәсіпорындар 4,6 есеге өсті.

1-кесте

Өнеркәсіп өнімдерін өндіру көлемдерінің динамикасы

	1998ж.	1999ж.	2000ж.	2001ж.	2002ж.10 айы
Өнеркәсіптің тауар. 59119	63857	82371	100795	90015	
л ы	ө н і м д е р і н і ң				
к ө л е м і	-				
барлығы,млн.теңге					
өсу қарқыны, %-бен	105,9	105,2	127	122,9	109,4
ө т к е н	ж ы л м е н		с а л ы с .		
тырғанда					
Алматы қаласы өнер.	7,1	5,6	4,6	5,1	4,9
к ә с і п	ө н д і р і с і н і ң				
жалпы	р е с п у б л и к а л ы қ				
к ө л е м д е г і	ү л е с і ,		% - б е н		

Ірі және орта кәсіпорындар ИСО 9000 сериясының халықаралық стандарттарына сәйкес келетін сапа жүйелерін енгізуде және сертификаттауда.

Сонымен бірге, 2001 жылдың аяғына тоқыма және тігін өнеркәсібінде мақта-мата өндіру жөніндегі қуаттар 7,7 %, мақта-мата бұйымдарында 9,4%, кілем және кілем бұйымдарында 20,6 %, аяқ киім 11,7 % ғана пайдаланылған. Алматы қаласы тұрғындарының тұтыну қажеттілігі мақта-матада 16%-ға, тоқыма бұйымдарына 1%-ға, аяқ киімде - 6,9 % қала өнеркәсіптерінің өнімдерімен қамтамасыз етіледі.

Темір кесу станоктарын, кір жуу машиналары, ауыл шаруашылығы машиналарына арналған жабдықтар мен қосалқы бөлшектер 10 және одан көп жолаушыларды, тіркемелер мен жартылай тіркемелерді тасымалдауға арналған автомобильдер, автокөлікпен жүк таситын және мамандандырылған автомобильдер өндірісіндегі қуаттар 10-40%-ға ғана п а й д а л а н ы л у д а .

Жиһаз шығаруда өнеркәсіп қуаттылығы әлі де толық игерілмеген.

Негізгі проблемалар:

физикалық тозған және моральдық ескірген өндірістер мен технологиялардың ж о ғ а р ы ү л е с і ;

кооперациялық байланыстардың жеткіліксіз дамытылғаны;
жұмыс істемей тұрған өндіріс қуаттарының болуы;
өнеркәсіп секторының ғылыми-техникалық және қаржы саласымен жеткіліксіз б а й л а н ы с ы ;

қаржы ресурстарының қол жетімді еместігі және өндірістік қорлармен жеткіліксіз қ а м т а м а с ы з е т і л у .

Энергетикалық кешен

Қаланың энергетикалық кешені 3 автономды жылумен жабдықтау аймағынан т ұ р а д ы :

1) ЖЭО-1, ЖЭО-2 және Батыс жылу кешенінің (БЖК)- жылу қазандықтары беретін жылумен 80%-ға, жергілікті жылу қазандықтары және автономды жылу жүйелері (АЖЖ) беретін жылумен 20%-ға қамтамасыз етілетін қаланың Орталық және Батыс бөліктерін орталықтандырылған жылумен жабдықтау аймағы (жылыту аймағы);

2) қаланың Солтүстік бөлігін жылумен жабдықтау аймағы, жылуды тұтынудың 85%-ы жергілікті жылу қазандықтары мен АЖЖ-дан, 15%-ы Солтүстік-Шығыс жылу кешенімен (СШЖК) қамтамасыз етіледі. ЖЭО-3 Энергетикалық кентін жылумен қ а м т а м а с ы з е т е д і ;

3) қаланың Оңтүстік бөлігін орталықтандырылған жылумен жабдықтау аймағы 80%-ға "Орбита" аудандық жылу қазандықтарынан (ОАЖК), Оңтүстік-Шығыс аудандық жылу қазандықтарынан (ОШАЖК), 20%-ға - жергілікті жылу қазандықтарынан және А Ж Ж - д а н қ а м т а м а с ы з е т і л е д і .

Қаланың мұқтаждары үшін электр және жылу энергиясын өндіруші "АПК" ЖАҚ (85%), "Алматыжылукоммунэнерго" АҚ (12%), СШЖК (3%) болып табылады.

Энергиямен қамтамасыз етудегі негізгі проблемалар.

Жылумен және электрмен қамтамасыз ететін ұйымдар жабдықтарының жоғары моральдық және физикалық тозуы (ЖЭО-1,3 - 59%, ЖЭО-2 - 25%, БЖК - 19%, Қапшағай ГЭС-і - 23%, ГЭС каскады - 75%, РКТ - 40%, А Р Э К - 33%, Г Э Р С - 30%) .

Жылу желілерінің 40%-ға және электр желілерінің 34,6%-ға физикалық тозуы;

жабдықтар көпшілігінің моральдық және физикалық тозуынан электр және жылу желілеріндегі жоғары ысырап;

энергия жүйесінің жылу станцияларынан атмосфераға зиянды заттардың рұқсат етілген шекті шығарылымдарының нормативін 2 есеге асыру болып табылады.

Ғылым және инновациялық қызмет

Қолда бар ҒЗИ, жоғары оқу орындары мен кәсіпорындардың базасында технологиялық парктер және ақпараттық технологиялар парктерін құру жолымен республика экономикасының салаларында инновациялық технологияларды жеделдетіп дамыту, енгізу және тарату үшін Алматы қаласының елеулі әлеуеті бар.

Ядролық физика институтының (ЯФИ) материалдық және кадрлық базасы радиациялық технологияларды пайдалана отырып, ғылыми-зерттеу және өндірістік қызметті жүргізуге мүмкіндік береді. ЯФИ активінде республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуы үшін қағидатты-маңызды мәні бар әзірленімдер бар.

Инновациялық дамуды тежейтін проблемалар:

заңнамалық базаның инновациялық қызметті ынталандыру бөлігіндегі жетілмегендігі;

ғылыми және қолданбалы әзірленімдерді жоспарлау және олардың экономика талаптарына бағыну жүйесінің болмауы.

1.4. Шағын және орта бизнес

Алматы қаласы республикада кәсіпкерлік дамуының аса ірі орталығы болып табылады. 1998-2001 жылдар кезеңінде шағын кәсіпкерлік субъектілері өндіретін өнімдері құрылымында жағымды өзгерістер болды - сауда-делдал қызметі секторының үлесі 80-нен 37,1 %-ға дейін төмендеді.

1999 жылдан бастап Алматы қаласында өнеркәсіп аумағын құру тұжырымдамасы іске асырылуда. Өзінің маңайына 38 кәсіпорынды біріктіретін бизнес-инкубатор жұмыс істейді.

2001 жылы 1998 жылмен салыстырғанда жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың саны 44 %-ға өсіп, 23 мыңға жетті, бюджетке төлемдер 5,6 есеге өсіп, 26970 теңгеге жетті, жұмыстар және қызметтер көрсету көлемі 2,4 есеге өсіп, 262266 теңгеге жетті, жұмыспен қамтылғандар саны 74%-ға өсіп, 216,5 мыңға жетті.

2002 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша өнеркәсіп, құрылыс, көлік және байланыс саласына шағын кәсіпорындар өндіретін өнімдері тиісінше 17,2; 13,1 және 12,3 %-ы тиесілі.

Шағын бизнестің дамуына кедергі келтіретін проблемалар:

қаржылық қиыншылықтар: бастапқы капиталдың жеткіліксіз мөлшері, банк кредиттерінің қол жетімді еместігі, оларды алу үшін қажетті кепілдіктердің болмауы; тауар рыноктарындағы жағдайды сипаттайтын ақпараттың болмауынан тауарларды

өткізу мен қызметтерді көрсетудің қиындығы;
шикізатқа, материалдарға, энергияға бағалардың өсуі;
кәсіпкерлердің кәсіби дайындығының жеткіліксіз деңгейі.

1 . 5 . Т у р и з м

Алматы қаласы тау массивтерінің баурайында орналасу бірегейлігінен, сауықтырушы және спорттық туризмді дамытуға ықпал ететін табиғи жағдайларының әртүрлі болуынан, Жібек жолының бойында орналасқандықтан туристер үшін тартымды болып табылады.

Қаладан 500 км радиуста шетелдік және отандық туристер баратын көптеген туристік объектілер, оның ішінде тау үстіндегі "Медеу" мұз айдыны, "Шымбұлақ" тау шаңғысы туристік базасы және басқалары орналасқан.

Туристерге қызмет көрсетуге арналған бес жұлдызды және үш жұлдызды қонақ үйлер, санаторийлер мен демалыс үйлері, көрермен және ойын-сауық орындары бар.

Алматының туристік қызметтері рыногын 300 туристік фирма білдіреді. 2003 жылдың 9 айында 70 мың, оның ішінде республикаға сырттан келген 23 мың туристке қызмет көрсетілді.

Алматы қаласының тартымды туристік келбетін қалыптастыру мақсатында арнайы WEB-сайт ашылған, жарнамалық өнімдер шығарылады, туризмнің қолда бар инфрақұрылымы, жаңа туристік бағыттар, қызметтердің түрлері, білікті экскурсия жүргізушілерің, гид-аудармашылардың бар-жоғы туралы дерек қоры қалыптастырылған.

Туризм саласындағы отандық және шетелдік мамандар үшін жарнамалық турлар, Шарын аңғарына, Үлкен және Кіші Алматы шатқалдарына туристік десанттар ұйымдастырылған.

Туризмді дамыту саласындағы проблемалар:

қызметтер инфрақұрылымын дамытудың жеткіліксіз деңгейі, сервис-қызметтердің бағалары деңгейінің олардың сапасына сәйкес еместігі;

Алматы қаласы мен Ұлы Жібек жолын шетелде жарнамалау және олардың мүмкіндіктерін ұсынудың тиісті деңгейінің болмауы;

туризм жөніндегі мамандардың дайындығы мен біліктілігінің жеткіліксіз деңгейі; тарихи ескерткіштердің қанағаттанғысыз жай-күйі, туристік және спорттық базалар, демалыс үйлерінің моральдық тозуы;

Алматы қаласы мен Алматы облысы бойынша экскурсиялық бағыттардың өзара байланысқан жүйесінің болмауы.

1.6. Қала құрылысы және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық

Қала құрылысы және қаланы көріктендіру

Алматы қаласы, әсіресе оның орталық бөлігі әкімшілік-іскерлік, сауда-тұрмыстық, мәдени-ойын-сауық мақсатындағы объектілерді салудың жоғары тығыздығымен

ерекшеленеді. 1997 жылдан бастап ғимараттардың бірінші қабаттарын әртүрлі қызмет түрлерін дамыту үшін қайта жаңарту жөніндегі жұмыстар қарқынды жүргізілуде.

2000 жылдан бастап жол-көлік инфрақұрылымын дамыту және қаланы көгалдандыру жөніндегі жұмыстар елеулі жандандырылды. Көлік түйінін ажырататын және өтіп кететін жолдарды салу жүзеге асырылуда. Жолдарды салу мен қайта жаңартуда жаңа технологиялар қолданылады. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар құрылды, дендропарк салу жүзеге асырылуда, Баум орманы мен басқа да объектілерді жаңарту жөніндегі жұмыстар жүргізілуде.

Қала дамуының соңғы кезеңі селитебтік аумақтардың қарқынды өсуімен с и п а т т а л а д ы .

Негізгі проблемалар :

қаланың перифериясына аз қабатты үйлерді салу Қаланы дамытудың бас жоспарын ескерусіз жүзеге асырылуда, әртүрлі құрылыс түрлеріне осы мақсаттарға жарамсыз аумақтар (өзендердің жайылмалары, санитарлық-қорғау аймақтары және т.б.) п а й д а л а н ы л а д ы ;

жеке тұрғын үй салу аудандарының көпшілігі инженерлік-коммуникациялық, көліктік және мәдени-тұрмыстық қызмет көрсетудің қажетті деңгейімен қамтамасыз е т і л м е г е н ;

перифериялық аудандардың көліктік байланыстары, транзиттік ағындар қаланың орталық бөлігі арқылы өтеді, бұнымен олар мегаполистің экологиялық жай-күйін қиындатады және қаланың жолдарындағы қауіпсіздік деңгейін төмендетеді;

табиғи отырғызулардың біршама бөлігі қайта жаңаруды және қаланың аумақтық-жоспарлау және экологиялық ерекшеліктеріне бағындыруды қажет етеді;

қаланың тауар рыноктары желісі, негізінен, 1980-1990 жылдары қала құрылысы мен санитария ережелері сақталмай еркін қалыптасқан.

Тыныс - тіршілік ортасы

Қаланың тыныс-тіршілігі ортасы:

жоғары сейсмикалық белсенділік аймағында орналасқандықтан;

Үлкен және Кіші Алматы, Есентай, Қарғалы өзендерінің бассейндері бойынша таудан сел ағуының және қаланың біршама аумақтарын су басуы қаупі бар болуынан, әсіресе қар еру және құйын жауындар кезінде, табиғи зілмауыр туындау қаупімен сипатталады. Мамандардың бағалауы бойынша 9 балл жер сілкінісін Алматы қаласының тек 50 % ғимараттары ғана шыдай алады.

1999 жылы Кіші Алматы өзенінің бассейнінде тасқын су кірген кезде жақын орналасқан ғимараттар мен инженерлік коммуникацияларға елеулі материалдық зиян келтірілді. Тесіп өтетін металдан жасалған сел тосқауылдарын салу, уақытша қоршау дамбаларын тұрғызу және тасқын суларды бұру жөнінде жедел шаралар қабылдау есебінен Алматы қаласын құрбан болушылар мен қираудан сақтап қалдық. Алайда, бұл шаралар жеткіліксіз, өйткені орнатылған конструкциялардың беріктігі шамалы және

тасқын сулардан тиімді қорғауға арналмаған.

Қаладағы және оның айналасындағы 40 км радиуста ықтимал қатты жер сілкінісі факторы қосымша күшті сел тасқынын, су басуын, қара жолдың тереңдеп кетуін тудыруы мүмкін.

Авариялық-құтқару және диспетчерлік қызметтердің материалдық-техникалық базасы, сондай-ақ төтенше жағдайлардың алдын-алу және жою үшін хабар беру және байланыс жүйесі елеулі жақсартуды қажет етеді.

Тұрғын үй қорының жай-күйі

Соңғы жылдары тұрғын үй салу қарқынды түрде жүргізіліп жатыр. 2001 жылы 240,9 мың ш.метр салынды, бұл 1998 жылғы деңгейден 39%-артық. 2002 жылдың 9 айы ішінде тұрғын үй өсімінің қарқыны 2001 жылдың осындай кезеңіне 5,2 %-ды құрады. Кәсіпорындар мен ұйымдар салған тұрғын үйлер үлесі өсуде. 1998 жылмен салыстырғанда ол 20,8-ден 32,3%-ға дейін өсті. Аяқталмаған тұрғын үй құрылысының көлемі осы кезеңде 423-тен 236 мың ш.метрге дейін немесе 44,3%-ға қысқарды.

Қаланың тұрғын үй қоры 2002 жылғы 1 қаңтарда тұрғын үйдің жалпы алаңының 21,2 млн. ш.метрін құрайды. Қалада 7137 көп қабатты тұрғын үйлер бар, оларда жалпы алаңы 15832 мың ш.метр 299 мың пәтер бар.

Негізгі проблемалары:

қаланың тұрғын үй қорының 5,6 млн. ш.метр тұрғын үйі немесе жалпы алаңы 26,5% -ы сейсмикалық берік емес ғимараттар қатарына жатқызылды, сейсмикалық аса қауіптілері - тиісінше 2,3 млн. ш.метр немесе 11% - ы ;

50 мың адам тұратын жалпы алаңы 488 мың ш.метр 951 тұрғын үй авариялық жағдайда тұр, бұл үйлердің қызмет ету мерзімі 50 жылдан асқан, бұл санаттағы үйлері негізін төмен нормативтік қызмет мерзімі бар объектілер (каркас-қамыс, ағаш және саман) құрайды;

өзендердің су қорғау аймақтарында өздері тұрғызған тұрғын үй құрылыстары бар, олар дүркін-дүркін тасыма су және жауын-шашын суларының басуына ұшырап отырады, бұл онда тұратын азаматтардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіреді;

43227 адам тұрғын үй жағдайын жақсартуға мұқтаж, оның ішінде 8976 азаматтың жеңілдік құқығы бар.

Газбен жабдықтау

Қаланы газбен жабдықтау Газли - Шымкент - Алматы магистральді құбыры бойынша жүзеге асырылады және қалаға ГРС-1 және 2 арқылы келіп жетеді.

Газ құбырларының ұзақтығы қалада 2543,5 км құрайды, оның ішінде жоғары қысымды газ құбырлары - 16,3 км, орташа қысымды газ құбырлары - 287,4 км, төмен қысымды газ құбырлары - 2239,9 км.

Жыл сайын орта есеппен 140 км газ құбыры жөнделеді, жер асты құрылыстарын электр химиялық коррозиядан қорғау жөніндегі жұмыстар жүзеге асырылады.

Газбен жабдықтаудағы проблемалар қала үшін газ көлемінің жеткіліксіздігі болып табылады, бұл жеке тұрғын үй құрылыстары бар аудандарды және орталықтандырылған жылу көздерін онымен қанағаттанғысыз қамтамасыз етуді тудырады.

Сумен жабдықтау және су бұру

Қалаға Үлкен және Кіші Алматы өзендеріндегі екі су жиналғыдан және Алматы мен Талғар су шығару конустарының екі жер асты су жиналғыларынан су беру жүзеге асырылады. Сумен жабдықтаудың демалыс аймақтары мен қалаға іргелес кенттердің бір бөлігіне қызмет көрсететін бірыңғай орталықтандырылған жүйесі бар.

Алматы қаласының тұрғын үй қоры су құбырымен 89,8%-ға, кәрізбен - 86,2%-ға қамтамасыз етілген.

Су құбыры желілерінің және су бұрғыштардың жалпы ұзақтығы 2285 км құрайды. 1997 жылдан бастап 2001 жылды қоса алғанда 17,6 км су құбыры желілері салынып, 26 км күрделі жөндеуден өтті.

Жалпы қалалық кәріз қаладан, оған іргелес демалыс аймақтарынан, бірқатар кенттерден және Талғар мен Қарасай қалаларынан сарқынды суларды қабылдауды, бұруды және тазартуды жүзеге асырады. Сарқынды сулар тазартудың бірнеше сатысынан өтеді, содан кейін ауыл шаруашылығы дәнді дақылдарын суаруға және сүзгі танаптарына жіберіледі. Вегетациялықтан тыс кезеңде бұру каналы бойынша олар Сорбұлақ жинақтауышына бұрылады. Сарқынды суларды тазартудың барлық сатыларында зертханалық бақылау ұйымдастырылған. Сорбұлақ жинақтауышының толып кетуін болдырмау мақсатында Іле өзеніне авариялық ағызу каналы салынған.

Қалаға іргелес аудандардың бөлігі аз қабатты құрылыстарының сарқынды суларын жеке тұрғын үйлері септигіне немесе оларды шағын аудандарға іргелес сүзгі танаптарына бұру арқылы ағызу жүзеге асырылады.

Сумен жабдықтау мен су бұру проблемалары:

құбырлардың моральдық және табиғи өте қатты тозуы;

Алматы жер асты сулары кен орнында су сағасының кемуі салдарынан қаланың солтүстік бөлігінде топырақты сулар деңгейінің күрт жоғарылауынан ғимараттар мен құрылыстарды су басу қаупі;

Аз қабатты ғимараттар мен қала маңындағы шағын аудандар объектілерінің кәріз желілерімен қамтамасыз етілмеуі;

өзендердің ластануына әкеп соқтыратын қаланың бірыңғай нөсер кәрізі жүйесінің болмауы.

1.7. Көлік-коммуникациялық кешен

К ө л і к

Қаланың көлік желісі ұзақтығы 1500 км автомобиль жолдарынан, 93 автожол және 73 жаяу жүргіншілер көпірлерінен, 5 жолөткелдерінен және 20 жер асты өтпелерінен тұрады.

Қалада 98 көлік кәсіпорындары жұмыс істейді, оның 38-і жеке меншікте.

2002 жылдың 9 айы ішінде қалада автобустармен 109 млн. адам, трамвайлармен және троллейбустармен - 49,7, таксимен - 7,6 млн. адам тасымалданды.

Қаланың орталық бөлігін жаңа шағын аудандармен біріктіретін жаңа бағыттар ашылды. Көлік айырымдарын, қосымша көшелер салу, жолдарды кеңейту және күрделі жөндеу есебінен жолаушылар ағынымен неғұрлым толып келетін магистральдарды с и р е т у жү з е г е а с ы р ы л а д ы .

Қаланың неғұрлым өзекті көлік проблемаларына мыналар жатады:

магистральдық жолдарды дамыту мүмкіндігінің шектеулілігі (аумақтың тығыздығы жол алаңын кеңейтуге мүмкіндік бермейді);

экологияға теріс әсерінің өсуімен және қозғалыс қауіпсіздігінің күрт төмендеуінен қала жолдарының автокөлікпен тым толып кетуі;

қаланың халықаралық автокөлік дәлізінің қиылысында орналасуы, сондай-ақ айналма жолдардың болмауы қаланың негізі магистральдарының уақытынан бұрын бұзылуын тудырады және экологияны нашарлатады; электр көлігін дамытудың жеткіліксіз деңгейі.

Қозғалыстың қарқындылығы және шектен тыс автомобильдендіру экологиялық ахуалды нашарлатады, сондықтан метрополитен салуды одан әрі жүзеге асыру үшін мүмкіндіктерді белсенді іздестіру қажет.

Жобаның сметалық құны 662 млн. АҚШ долларына бағаланып отыр, қазіргі уақытта 142,9 млн. АҚШ доллары игерілді.

Жобаны іске асыру бірқатар проблемалармен тоқайласқан, олардың ішінде:

қаланың геодезиялық және қала құрылысы ерекшеліктері - сұйық топырақтың, жер асты өзендерінің, жүзгіштердің болуы, құрылыстың тығыз салынуы және жоғары сейсмикалық ауданда орналасуы (құрылыс жұмыстарын тоқтата тұру техногендік сипаттағы проблемалардың шиеленісуіне әкеп соғуы мүмкін);

қаржы құралдарының жеткіліксіздігі (1994 жылдан бастап объектіні салуды орталықтандырылған қаржыландыру қысқартылды, 2001 жылы - жүргізілген жоқ, 2002 жылы жергілікті бюджетте жобаны іске асыруға 350 млн. теңге көзделді);

электрмен жабдықтаушы көздер қуатының жеткіліксіздігі; құрылыс алаңдарындағы 159 үйді бұзудың қажеттігі.

Б а й л а н ы с

Қаладағы байланыс қызметін "Алматытелеком" МТО көрсетеді. Телефон желісінің

б о й ы н ш а		к ү р д е л і			
қ ұ р ы л ы с қ а		и н в е с .			
тициялар, млн. теңге					
Өткен жылға өсу	66,3	100,4	102,9	2	есе
карқыны, %					
Негізгі капиталға	10,2	13,6	9,1	12,2	11
и н в е с т и ц и я л а р д ы ң					
р е с п у б л и к а л ы қ		к ө л е -			
м і н д е	қ а л а н ы ң	ү л е с і ,		%	

* есеп беру жылына бір рет көзделеді

Сонымен бірге, республика мен қала үшін басымдықты машина жасау, металл өңдеу, тоқыма, тігін өнеркәсібі, экология сияқты экономика салалары мен дамыту бағыттары инвесторлардың мүддесінен тыс қалуда.

Негізгі проблемалар:

төлемсіздіктердің тоқырауымен шиеленіскен қаржы құралдарының төмен өтімділігі ;

дұрыс ақпараттың жеткіліксіздігі.

Бұдан басқа, мемлекеттің әлсіз рөлі сыбайлас жемқорлық пен теріс пайдаланушылықтың таралуы, келісім-шарттық талаптардың орындалмауы үшін мүмкіндік берді; зияткерлік меншік құқықтарын қорғау қамтамасыз етілмеуде.

Қаржылық құралдар мен технологиялар

2000 жылы 400 млн. теңге салаға муниципальдық облигациялар эмиссиясы жүзеге асырылады. Облигациялық қарыздан тартылған қаражат есебінен қала үшін басымдықты бірқатар жобалар бірлесіп қаржыландырылды.

"Алматы қаласын аймақтық қаржылық орталық ретінде дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 27 шілдедегі N 1014 қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі бағалы қағаздар, оның ішінде мемлекеттік емес бағалы қағаздар рыногын дамыту мәселелері бойынша нормативтік құқықтық базаны жетілдіру жөніндегі шараларды қабылдауда.

1 . 9 . С а у д а **С ы р т қ ы с а у д а**

Алматы қаласы 134 жақын және алыс шет елдермен сауда-экономикалық қатынас жасауда, олар бойынша сыртқы сауда айналымы 2002 жылдың 9 айында 2125,4 млн. АҚШ долларын құрады, бұл 2001 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 23,7%-ке а р т ы қ .

Экспорттық жеткізілімдердің көлемі 521 млн. АҚШ долларына бағалануда. Қала кәсіпорындары өнімі мен қаладан әкетілетін тауарлардың негізгі тұтынушылары:

Швейцария, Қытай, Біріккен Араб Әмірияттары, Ресей және Украина болып табылады. Осындай ұқсас кезеңдегі импорттық жеткізілімдердің көлемі 1604,4 млн. АҚШ долларын құрады. Қалалық рынокты өнеркәсіптік өніммен, шикізатпен, материалдармен және халық тұтынатын тауарлармен молайтуда Ресей жетекші болып табылады.

Сонымен бірге, экспорт пен импорттың тауар құрылымын талдау кәсіпорындардың, ұйымдардың және халықтың негізгі ақшалай ағыны импорт, негізінен, өңдеуші сала өнімдерін (машиналар, жабдықтар, тетіктер, алкогольдік және алкогольдік емес сусындар, дәрі-дәрмектер, тұтыну мақсатындағы өндірістік емес тауарлар) сатып алуға бағытталатындығын көрсетеді.

Негізгі проблемалар:

экспорттың шикізатқа бағыттылығы сақталып отыр, импортта жоғары деңгейлі қайта өңдеу өнімі басымдық алып отыр.

Ішкі сауда

Қаланың тұтыну рыногы тауарлармен және қызмет көрсетулермен жоғары молығуымен ерекшеленеді. Бөлшек сауда айналымы 2002 жылдың 10 айында 236,8 млрд. теңге мөлшерінде қалыптасты және 2001 жылдың осындай деңгейіне қарағанда 3,5 %-ке өсті. Қаланың базарларына (98) жалпы бөлшек сауда айналымының 73,6% келеді. 1998 жылдан бастап оларды жаңғырту жөніндегі 18 белсенді жұмыс жүргізілуде. Базарлар тауар айналымының өсуімен салыстырғанда сауда кәсіпорындарының бөлшек сауда айналымының озық өсуі (2001 жылы 51,5%) оң фактор болып табылады (19,6%).

Көтерме сауда-саттықтың сауда айналымы 2002 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша 265,5 млрд. теңгені құрады. Көтерме сауда-саттықты, негізінен, шағын (58,7%) және орта (36,4%) кәсіпорындар жүзеге асыруда.

Алматы қаласына қоғамдық тамақтану өнімінің республикалық айналымының 26,5% - і келеді.

Сауда-саттықты дамытудағы проблемалар:

басым көпшілігі шағын делдал ұйымдарынан тұратын көтерме сауда жүйесінің жетілдірілмеуі, бұл бағалардың деңгейіне кері әсер етеді;

тиеу-түсіру жұмыстары тетігінің және қазіргі заманғы ақпараттық жүйелерді қолданудың төмен деңгейі;

тауарлардың қауіпсіздігі мен сапасына азаматтардың құқықтарын қамтамасыз етудің жеткіліксіз деңгейі.

1.10. Салықтар мен бюджет

Салықтар

1997 жылдан бастап қалада бюджетке салық түсімдерінің және алымдарының болжамы орындалуының қарқынды өсу серпіні қалыптасты. 2002 жылдың 9 айында Алматы қаласының біріктірілген бюджетіне барлық салық төлеушілерден 109,7 млрд.

теңге түсті. Салықтар алымының болжамы 14,0%-ке асыра орындалды.

Қызмет саласы бөлінісіндегі салықтар мен төлемдер түсімдерінің құрылымы мынадай тәсілмен көрінеді:

өнеркәсіп	-	16,2 %	(2001 жылдың 9 айында - 11,2%);
құрылыс	-	6,3 %	(6,8 %);
сауда	-	25,8 %	(11,6 %).

Сонымен бірге, салық салу саласында бересінің едәуір көлемінің болуы оның ішінде қайта тіркеуден өтпеген және салық органдарымен байланысты жоғалтқан, жұмыс істемей тұрған кәсіпорындар көшпелі берешегінің болуы негізгі проблема болып қалып

отыр.

Б ю д ж е т

2002 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша республикалық бюджетке Алматы қаласы 89,6 млрд. теңге (жиналған салықтар мен төлемдердің 81,7%) аударылды, оның ішінде бюджеттік алулар түрінде - 15 млрд. теңге.

Алматы қаласы бюджетінің кірістері 2002 жылдың 9 айында іс жүзіндегі көрсеткіштердің жоспарлыдан 14%-ке асып түсуімен сипатталады. Бюджет шығыстарында 43% бюджеттік алуларға келеді.

Проблемалар:

Алматы қаласының жергілікті бюджетінен республикалық бюджетке алулардың тұрақты нормативінің болмауы; жергілікті бюджет шығыстарының негізінен ағымдағы шығындарға шоғырлануы, ірі инвестициялық жобаларды қаржыландыру мүмкіндігінің болмауы.

1.11. Мемлекеттік активтерді басқару

2002 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша қаланың аумағында, негізінен, ғылым, мәдениет, білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қамсыздандыру салаларында жұмыс істейтін 1745 заңды тұлғалар мемлекеттік меншікте қалады немесе мемлекеттік үлесі бар.

Коммуналдық меншіктің шаруашылық жүргізуші субъектілерінің банкі 418 ұйымнан тұрады, оның ішінде 44-інде акциялардың мемлекеттік пакеті бар.

Жалға беру шартымен пайдалануға берілетін коммуналдық меншік объектілерін оңтайлы пайдалану 2000 жылмен салыстырғанда жалға беруден бюджетке түсетін түсімдердің 85,3%-ке өсуін қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерін басымдықты дамыту оларға мүлктік жалдауға үй-жайлар беру арқылы қамтамасыз етілуде.

Коммуналдық меншік объектілерін оңтайлы пайдалануды қамтамасыз ету және оларды тиесілі техникалық жағдайға келтіру мақсатында "Қозғалмас" мемлекеттік қазыналық кәсіпорны құрылды.

1998-2001 жылдарда кепілдікті қамтамасыз ету ретінде жалпы сомасы 44,5 млн.

АҚШ долларына коммуналдық меншік мүлігі берілді.

Сонымен бірге, мемлекеттік активтерді басқару тетігінде бірқатар кемшіліктер бар,
о л а р д ы ң і ш і н д е :

коммуналдық мемлекеттік кәсіпорындардың (бұдан әрі - кәсіпорын) таза кірісінің бір бөлігін жергілікті бюджетке есептеуді және аударуды жеткіліксіз бақылаудың
б о л м а у ы ;

кәсіпорындардың қаржы-шаруашылық қызметі нәтижелерін жинау мен талдау
ж ү й е с і н і ң б о л м а у ы ;

коммуналдық меншік объектілерінің бірыңғай деректер базасын жүргізу жөніндегі
ж е т к і л і к с і з ж ұ м ы с ;

республикалық және коммуналдық меншік объектілерін шектеу өлшемдері мен тетіктерінің болмауы.

1.12. Қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану

Алматы қаласы елдің ірі урбанизацияланған орталығы болып табылады. Алайда, қаланы физикалық-географиялық, табиғи-климаттық ерекшеліктер мен экологиялық талаптарды жеткілікті есепке алмай дамыту мен индустрияландыру оның аумағында экологиялық теңдіктің бұзылуына әкеп соқтырды. Алматы республиканың неғұрлым экологиялық қолайсыз қалаларының қатарында қалып отыр. Әлсіз табиғи желдеткіш және зиянды заттар тастандыларының көшпелі және стационарлық көздер санының көп болуы жағдайында әуе бассейнінің ластануы қаланың табиғи ортасының жағдайына кері ықпал етуінің басты факторы болып табылады.

Жыл сайын қаланың әуе бассейнінде 180 мың тоннаға жуық ластаушы заттар тасталынады, олардың 80%-тейі көшпелі көздердің тастандыларын құрайды. Олардың саны 10 жылда екі еселенді және 200 мың бірлікке жетті. Бұдан басқа, күн сайын қалаға тастандылары есептелінбейтін 50 мың бірлікке жуық басқа қаладан автомобильдер
к і р е д і .

Ластаушы заттардың қатарында шоғырланудың шекті-рұқсат етілген көлемінің асып түсуі үнемі байқалуда: шаң (салмағы өлшенген заттар), көмірсутектің тотығы бойынша - 1,1 - 1,3 есеге, азоттың диоксиді - 1,3 - 1,5, фенол - 1,3 - 1,7, формальдегид - 4,7 - 6,6 есе. Әуе бассейнінің едәуір ерекше ластануы көшпелі және стационарлық көздердің зиянды тастандыларының көлемі атмосфераның өзін-өзі тазартуға қабілетін арттыратын жылдың салқын уақытында байқалады.

Іле Алатауы тауларында экологиялық ахуалдың нашарлауының теріс үрдісі байқалуда, мұнда таза судың жаңартылатын ресурстарының басым бөлігі қалыптасады.

Шағын өзендердің алқаптарында халықтық және шаруашылық объектілердің санының өсуі су ағызғылардың гидрогеологиялық теңгерімінің, жер асты суларының гидрогеологиялық режимінің бұзылуына, жер беті және жер асты сулары ластануының
ұ л ғ а ю ы н а ы қ п а л е т е д і .

Экологиялық ахуалдың едәуір нашарлауы қала маңындағы жерлерді беталды пайдалануына және оларда құрылыс салуға, улы қалдықтарды көму жөніндегі полигонның болмауына байланысты.

Рекреациялық аумақтар орман-мелиоративтік және көгалдандыру жұмыстарын жандандыруға мұқтаж.

Қазіргі уақытта Алматы қаласының экологиялық ахуалын жандандыру жөніндегі басқарушылық және шаруашылық шешімдердің тиімділігін арттыру мақсатында қоршаған табиғи ортаның мемлекеттік мониторинг жүйесі жетілдіруге мұқтаж.

2. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

Алматы қаласын одан әрі дамыту үшін негізгі алғышарттар: Республикадағы және Алматы қаласындағы жалпы әлеуметтік-экономикалық жағдайды тұрақтандыру; барлық агломерацияны қарқынды дамытуды қамтамасыз ету жөніндегі Алматы қаласының мүмкіндіктері мен осының негізінде қуатты мультипликациялық нәтиже алу;

қаланың және жапсарлас аумақтың экономикасын дамытудың ұйғарылып отырған міндеттерін шешу үшін еңбек ресурстарының жеткіліктігі;

қалада іскер, қаржы және ғылыми құрылымдардың, халықаралық ұйымдар өкілдіктерінің едәуір бөлігін шоғырландыру;

Алматы облысының рекреациялық әлеуетімен жиынтығында туризмнің қазіргі заманғы индустриясын құру үшін нақты базаны құрайтын туристік бизнестің инфрақұрылымын дамыту болып табылады.

Қолда бар алғышарттар мен Алматы қаласын және оған жапсарлас аумақтарды одан әрі дамыту мүмкіндіктерін ескере отырып, осы бағдарламаның мақсаты мен міндеттері айқындалды.

Осы бағдарламаның басты мақсаты қаланың айрықша, яғни республикалық маңызы бар қала мәртебесіне сәйкес оның жаңа кейпін қалыптастыру және республиканың қаржы, ғылыми, білім беру, мәдени және туристік орталығы ретіндегі ұстанымын бекіту болып табылады.

Алматы қаласының функционалдық және қала құрайтын құрылымдары, тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету жүйесінің деңгейі қазіргі заманғы қалалардың әлемдік стандарттарына сәйкес келуі және тіршілік ету үшін қолайлы жағдайды қамтамасыз етуі тиіс.

Қойылған мақсатқа жету үшін мынадай міндеттерді шешу талап етіледі:

қаланың және оның шеткері аймағының экономикасының мақсатты функционалдық-салалық құрылымын құру;

қаланың және оған жапсарлас аумақтың қалыпты және тұрақты тыныс-тіршілігі үшін ұйымдастыру-экономикалық және нормативтік құқықтық жағдайлар жасау;

Алматы қаласының айрықша мәртебесіне сәйкес келетін қазіргі заманғы инфрақұрылымды құру;

экономика саласындағы ғылымды қажетсінетін өндірістер мен инновациялық технологияларды дамыту;

кедейлік ауқымын қысқарту;

жұмыссыздық деңгейін елдің тұрақты әлеуметтік-экономикалық дамуын қамтамасыз ету процестеріне қатер төндіруді болдырмайтын параметрлерге дейін төмендету, әрбір отбасының кемінде бір мүшесін жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету;

қайта өңдеудің жоғары дәрежелі өнім экспортының өсуіне бағдарлай отырып, әлемнің елдерімен тығыз әріптестік қатынастарды реттеу;

туризмді дамыту жөніндегі ұйымдастыру және құқықтық шаралар кешенін әзірлеу, туризмнің пайдалы және бәсекеге қабілетті индустриясын құру;

қаланы дамытудың Бас жоспарына сәйкес, оның тиімді жұмыс істеуіне және экономикалық ұдайы өндірісіне ықпал ететін неғұрлым оңтайлы қала құрылысы шешімдерін анықтау;

мемлекеттік активтерді және қаланың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету объектілерін басқарудың тиімділігін арттыру;

экологиялық ахуалды жақсарту және қаланың мүмкін болатын табиғи апаттарға және табиғаттың катаклизмаларына үнемі дайын тұруын қамтамасыз ету;

Алматы қаласының бейнесін республиканың қаржы, ғылыми, білім беру, мәдени және туристік орталығы ретінде ұстау.

3. Бағдарламаның негізгі бағыттары мен оны іске асыру тетігі

3.1. Әлеуметтік саланы дамыту

Демографиялық даму

Басымдықтар:

отбасы және неке институтын дамыту үшін жағдайлар жасау;

белсенді демографиялық саясатты жүргізу;

демографиялық дамудың сапалы көрсеткіштерін жақсартуға қол жеткізу.

Шешу жолдары

Халықтың табиғи өсімін, халықтың өмір сүру сапасын арттыру мен денсаулығын жақсарту есебінен қамтамасыз ету жөніндегі шаралар қабылданатын болады.

Отбасы және неке институтын дамыту, сондай-ақ жастарды жаңа экономикалық жағдайларға әлеуметтік бейімдеуге бағытталған жастар бағдарламаларын іске асыру басым бағыт болады.

Аумақтық емханаларда фертильдік жастағы әйелдерді қазіргі заманғы сауықтыру мақсатында диспансерлеу жүйесінің жұмысы жаңартылады.

Балалар тағамын шығару жөніндегі мамандандырылған кәсіпорындар желісін құру және бір жасқа дейінгі балалар үшін балалар асханасы желісін ашу (тегін тамақтандыру) жоспарланып отыр,

бұл сәби ауруы мен өлімінің деңгейін қысқартуға мүмкіндік береді.

Репатрианттардың өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін жағдай жасалатын болады. Қажетті инфрақұрылымды құруды қоса алғанда, "Байбесік" поселкесін салуды аяқтау жоспарланып отыр.

Демографиялық процестерді реттеу мақсатында Алматы қаласының халқының экономикалық нормативтері әзірленетін болады.

Өмір сүру деңгейі

Басымдықтар:

Еңбек рыногындағы ахуалды жақсартуды сипаттайтын сапалы көрсеткіштерге қол жеткізу және азаматтар әл-ауқаты деңгейін өсіру;

жұмыссыздық деңгейін төмендетудің тиімді тетіктерін енгізу;

халықты әлеуметтік қамсыздандырудың тиімді жұмыс істейтін жүйесін құру.

Шешу жолдары

Еңбек рыногындағы ахуалды және қала экономикасының қажеттілігін ескере отырып, жұмыссыздарды кәсіби оқыту мен қайта даярлаудың икемді жүйесі жасалатын болады.

Кедейлікті қысқарту және жұмыссыздықты төмендету мақсатында:

әрбір отбасының кемінде бір мүшесін жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету;

кәсіпорындармен бірлесіп, жұмыссыз азаматтарды шаруашылық жүргізуші субъектілердің тапсырмасы бойынша оқытуға ақы төлеу тетігін енгізу;

арнайы іріктеуден өткен жұмыссыздар қатарындағы аз қамдалған азаматтарға гранттар мен шағын кредиттер беру тетіктерін әзірлеу және кәсіпкерлік қызмет дағдыларына үйрету;

халықты әлеуметтік бейімдеу және өзін-өзі ұйымдастыру мәселелері бойынша тренингтер өткізу көзделіп отыр.

Алдағы кезеңде қалада халықты әлеуметтік қорғауды жақсартуға бағытталған міндеттердің толық кешені шешілетін болады.

Аз қамдалған азаматтарды есепке алу және әлеуметтік көмек көрсету мониторингі жүйесін жетілдіру оның атаулылығын күшейтуге мүмкіндік береді. Бұл, өз кезегінде, әлеуметтік бағдарламалардың тиімділігін арттыруға ықпал ететін болады.

Ересек адамдардың демалу және емделу мүмкіндігін кеңейту мақсатында санаторийлерге жолдамалар сатып алуға қосымша қаражат іздестірілетін болады.

Қалада зейнеткерлерді әлеуметтік қамсыздандыру аумақтық орталықтары ашылатын, белгілі бір тұрғылықты жері жоқ адамдар үшін әлеуметтік бейімдеу орталықтары құрылатын болады. Жалғыз басты қарттар мен мүгедектерді ұстауды жақсарту үшін интернат үйлер желісі кеңейтілетін болады.

Денсаулық сақтау

Басымдықтар:

халықтың денсаулық жағдайын сипаттайтын сапалы көрсеткіштерді жақсарту; аурулардың алдын алуды күшейту және салауатты өмір салтын насихаттау;

ұсынылатын медициналық қызметтердің сапасын арттыру, олардың халықтың барлық жігі үшін қол жетімділігі; емдеу әдістерінің алдағы қатарлы технологияларын енгізу.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Қаланың денсаулық сақтауын жақсарту үшін: жеке секторды дамыту, көрсетілетін ақылы қызметтердің тізбесін кеңейту, дәстүрлі емес емдеу әдістерін енгізу; мемлекет кепілдік берген жалпыға қол жетімді медициналық көмектің сапасын жақсарту;

жүрек-қан тамыры жүйесі, эндокриндік аурулармен ауыратын азаматтарды, фертильдік жастағы әйелдерді диспансерлік қадағалау жүйесін дамыту; халықтың әлеуметтік-қорғалатын тобын дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуді жақсарту;

мемлекеттік ұйымдарды жаңа медициналық жабдықтармен қамтамасыз ету және дәлелді медицинаға негізделген алдыңғы қатарлы технологияларды енгізу;

денсаулық жағдайы мен медициналық және фармацевтика ұйымдары қызметінің дәрілік заттардың адамның денсаулығына зиянды әсер ету ықпалы мониторингінің бірыңғай ақпараттық жүйесін құру;

фармацевтика және медицина өнеркәсібін дамыту;

денсаулық сақтау инфрақұрылымын дамыту жөніндегі шаралар қабылданатын болады. Жаппай тұрғын үй құрылысын салу аудандарындағы халыққа алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсету объектілерін ашу; психиатриялық аурухана салу; халыққа жедел және кезек күттірмейтін көмек көрсету жөнінде көп бейінді клиника салу; үлгілік перинаталды орталық, СПИД-ке қарсы күрес жөніндегі қалалық орталық салу; крематорийімен қалалық мәйітхана салу мәселелері пысықталатын болады.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру бағытында ДДСҰ-ның "Салауатты қалалар", "Салауатты мектептер", "СӨС қағидатын насихаттайтын ауруханалар", "Отбасының денсаулығы" жобаларын іске асыру жоспарланып отыр.

Б і л і м б е р у

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

білім берудің тәрбиелік функциясын күшейту; мектепке дейінгі, жалпы, орта және кәсіби білім берудің үздіксіздігі мен сабақтастығын қамтамасыз ету;

білім берудің еңбек рыногында бәсекеге қабілетті мамандарды даярлауды қамтамасыз ететін тиімді жүйесін қалыптастыру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Мыналар арқылы білім берудің сапасына баға беру өлшемдері енгізіледі: оқытудың әдістемесін әзірлеу бойынша ғылыми-әдістемелік зертхана құру;

білім беруді, оқытуды және тәрбие беруді ұйымдастыру жұмысы сапасының
мониторингі жүйесін әзірлеу.

Оқытудың бірегей оқу-әдістемелік құралдары мен жаңа технологияларын әзірлеу
үшін мұғалімдер мен ғалымдарды біріктіретін
әдістемелік ұжымдарды құру белгіленуде.

Білім беру инфрақұрылымын одан әрі дамыту мақсатында аз қамтылған
отбасылардың балаларына, өсіп-жетілуі кешеуілдеген балаларға арналған бала
бақшалар ашу, жаңа мектептер салу көзделеді.

Білім беру мазмұнын жаңалау, бала бақшалар мен мектептердің базасындағы сынақ
алаңдары мен оң-тәрбие орталықтары арқылы жүзеге асырылады. Бірнеше тілде
оқытатын жаңа ұлттық мектептің тәжірибелік
моделін құру көзделуде.

Бастауыш және кәсіби орта білім берудің жүйесін дамыту мақсатында мыналар
көзделуде:

мемлекеттік жалпыға міндетті бастауыш және орта кәсіптік білім беру
стандарттарын, оқу-әдістемелік құралдарды барлық жерде енгізу;
еңбекке баулудың стандарттарын енгізу, "мектеп-кәсіби мектеп"
(лицей) үлгісіндегі кешендері құру;

еңбек рыногының қажеттіліктеріне сәйкес білім беретін оқу орындарын басқа
салаға бейімдеу, оларды жаңа буын компьютерлерімен жабдықтау және
оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

Білім беру жүйесінде әріптестікті дамытуды қамтамасыз ету үшін рынок
қажеттіліктеріне сәйкес кадрларды даярлау бағдарламасын әзірлеу және білім беру
мекемелерінің ұсақ фирмаларға олардың мамандары үшін қысқа мерзімді курстарды,
семинар сабақтарын ұйымдастыру жолымен жәрдем көрсету жоспарлануда.

Мәдениет және спорт

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

қаланың мәдени және спорт инфрақұрылымын сақтау және жаңғырту;
спортпен айналысуға жағдайлар жасау жолымен халықтың салауатты өмір салты
бойынша өмір сүруге қызығушылығын арттыру;

Алматы қаласы республикамыздағы мәдени орталығы және халықаралық
дәрежедегі спортшыларды даярлау орталығы ретіндегі рөлін күшейту.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Қаланың мәдени инфрақұрылымын дамыту және оның мәдени орталық ретіндегі
беделін көтеру мақсатында мынадай мүмкіндіктер көзделген:

муниципалдық театр, филармония, халық шығармашылығы орталығын
қ ұ р у ;

Алматы қаласының тарихи-өлкетану мұражайын ашу;
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің іргелі кітапханасының

ғ и м а р а т ы н

с а л у ;

қаланың барлық кітапханаларын компьютерлендіру.

Ескерткіштерді күтіп ұстау ережелерін сақтау мәселелерінде бақылауды жүзеге асыру үшін Алматы қаласында тарихи-мәдени мұраларды қорғау және пайдалану жөніндегі қалалық инспекция құрылады.

"Мультиплекс" үлгісіндегі қазіргі заманғы көп залды кинотеатрлар, сондай-ақ көрермендер аз сиятын залы бар электронды кино сандық кинотеатрларының желісін құру болжамдалуда.

"Евразия" халықаралық кинофестивалін өткізуді қалпына келтіру жөнінде шаралар қабылданады, мұның өзі отандық кинематографтың өркендеуіне игі ықпал етеді.

Қалалық көркем, деректі және ғылыми-көпшілік фильмдер кинобейне қорларын құру жоспарлануда.

Дене шынықтырумен және спортпен шұғылдануды насихаттау мақсатында мыналарды :

спорттағы дарынды балаларға арналған спорт мектебін, балалар мен жасөспірімдер спорт мектептерін, дәрігерлік-дене шынықтыру диспансерін, дәстүрсіз дене шынықтыру орталығын ;

спортшыларды олимпиадалық даярлайтын орталықты ұйымдастыру жоспарлануда.

Алматы қаласында әртүрлі халықаралық спорттық жарыстар өткізу перспективасын есепке ала отырып, "Самал" шағын ауданындағы спорттық ойын-сауық кешенінің құрылысын аяқтау жоспарлануда.

3.2. Өнеркәсіп пен энергетика кешенін дамытудың негізгі

бағыттары

Өнеркәсіп

Басымдықтары :

тиімділігі жоғары өнеркәсіптік аймақтарды (өсу нүктелерін) құру; кәсіпорындарды технологиялық қайта құру, жаңа технологияларды кең ауқымда енгізу және таралымын көбейту;

өндіріс құрылымын ұтымды өзгерту, ғылыми-техникалық саланы кейіннен коммерциялай отырып, жаңа технологиялардың меншікті орталықтарын құру, тұрақты экспорттық блок қалыптастыру.

Шешу жолдары

Жұмыс істеп тұрған ірі және орташа кәсіпорындардың өнімге қажеттілігіне толық ауқымды және жергілікті рыноктың сыйымдылығы мен әлеуетін анықтауға және оларды шағын кәсіпорындарда шығаруға мүмкіндік беретін меншікті өндіріс үшін жинақтаушы талдау жүргізілетін болады.

Сатып алынатын техника түрлері мен технологияларды, олардың әлемдік стандарттарға және қалалық өнеркәсіптік жағдайларға сәйкестік деңгейін анықтау

есепке ала отырып, конъюнктуралық зерттеулерді жүзеге асыру жоспарлануда. Осы жұмыстың негізгі басымдылығы зерттеулердің өнеркәсіп өндірісі талаптарына бағынуы
б о л м а қ .

Алдыда ғылыми-техникалық өнімнің жарнамасын ұйымдастыру, технологияларды алушылар мен жеткізушілер туралы деректер банкін құру тұр.

Ықпалдасқан байланыстарды дамыту, бірлескен кәсіпорындарды құру, тендерлік тетіктерді пайдалану арқылы оларды жаңарту жөніндегі шаралар кешенін өткізе отырып, кәсіпорындарды дамыту стратегиясын таңдау дұрыстығына негізгі назар аударылатын болады.

Активтері біріктірілетін және қолайлы баға бойынша отандық және шетелдік ұқсас өнімдерді өндірушілерге ұсынылатын, өнімдерді өткізу рыноктарында өздерін оңынан көрсеткен әртүрлі кәсіпорындардың мүліктік кешендерін қалыптастыра отырып, кәсіпорындарды оңалту тетігі дамитын болады.

М а ш и н а ж а с а у

Машина жасауды дамыту мақсатында бүкіл жоспарланып отырған кезең ішінде
м ы н а л а р :

өндірісті ұйымдастыру және өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығы техникасы үшін қажетті қосалқы бөлшектердің шығарылуын игеру;

авто- және электр көлігі құралдарының меншікті өндірістік базасын дамыту; теледидар, компьютерлік, есептеу аппаратурасының және халық шаруашылығына арналған аспаптардың меншікті өндірістерін дамыту көзделетін болады.

Бас кәсіпорынның мұқтаждары үшін құрауыштарды шығаруға бағдарланған машина жасау кәсіпорындарында шаруашылық жүргізудің шағын нысандарын құруды ынталандыру жолымен жинақтау шарттарын жақсарту көзделеді.

Машина жасау кәсіпорындарын қолдаудың негізгі шаралары мыналар болады: тапсырыстарды жабдықтардың жекелеген түрлерін дайындауға орналастыру; елдің қорғаныс және жұмылдыру қажеттіліктері үшін мемлекеттік
с а т ы п а л у ;

басым инвестициялық жобаларды орта және ұзақ мерзімді кредиттеу.

Құрылыс материалдары өнеркәсібі

Осы саланың кәсіпорындарында өндірістің өсуіне ішкі рынокта талап етілген жаңа өнім түрлерін игеру есебінен қол жеткізілетін болады. Таяу арадағы 3-4 жылда сала кәсіпорындарында мынадай өнімдердің: цемент-құм черепицаның, сапасы жақсартылған жылуды оқшаулағыш материалдардың жаңа түрлері игерілетін болады. Тротуар плиткасын, жоғары сапалы құрғақ құрылыс қоспаларын шығару жөніндегі жаңа қуаттарды енгізу болжанып отыр.

Х и м и я ө н е р к ә с і б і

Саланы дамытудың перспективалық бағыты косметика өнімін шығару және дәрі-дәрмектік құралдарын дайындау болмақ.

Қысқа мерзімде күйікке қарсы тиімді вакцина өндіру кәсіпорындарға мемлекеттік тапсырысты орналастыру жолымен "Биоком" ЖШС-ға жүктелетін болады.

Жеңіл өнеркәсіп

Жеңіл өнеркәсіптің ерекшелігі айналым қаражатының салыстырмалы түрде жылдам айналуына байланысты.

Салада ішкі рыноктың қажеттілігін қанағаттандыруға қабілетті көлемдерде өнімді шығару үшін қажетті ғылыми-өндірістік әлеует, сенімді шикізат базасы бар.

Саланы дамыту бәрінен бұрын, отандық ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеуге бағдарланған қолда бар өндірістік әлеует базасында жүзеге асырылатын болады.

Саладағы бірінші кезекті міндет тиімділігі шамалы өндірістерді қайта бейімдеу немесе саралау, олардың базасында мобильдік бәсекелес өндірістерді құру болмақ.

Талғамалы қолдаудың негізгі нысаны әскери және оларға теңестірілген тұтынушылар, әлеуметтік мекемелер үшін конкурстық негізде жеңіл өнеркәсіптің дайын өнімін мемлекеттік сатып алу және орта және ұзақ мерзімді кредиттеу болмақ.

Тамақ өнеркәсібі

Саланың негізгі міндеті түпкі бәсекеге қабілетті өнімге Алматы қаласы мен жақын жатқан аумақтар халқының қажеттіліктерін толық қанағаттандыру, аймақаралық ауыстыру мен экспортты кеңейту болып табылады. Дайындық деңгейі жоғары, экологиялық таза, сондай-ақ сақтау мерзімі ұзақ өнім өндірісін дамыту басым дамуға ие болады.

Алматы облысының ауыл шаруашылық өндірушілерінің және Алматының тамақ өнеркәсібі қайта өңдеу кәсіпорындарының күш-жігерін біріктіру жолымен сапасы жоғары сүт өнімдерін өндіруді кеңейту жоспарланып отыр.

Энергетикалық кешен

Басымдықтары:

ресурсты үнемдеудің қатаң саясатын жүргізу;
электр энергиясының бәсекелес рыногын дамыту;
энергетикалық өндіріс саласында жаңа экологиялық таза технологияларды дамыту;
қазіргі энергетикалық жүйелерді қайта жаңарту және жаңғырту;
саланы рентабельділіктің негізделген деңгейіне шығару, қала мен оған іргелес аумақтардың жылуға және электр энергиясына өсіп келе жатқан қажеттіліктерін қамтамасыз ету.

Шешу жолдары

Энергетика кешені қала экономикасының жалпы құрылымында экономиканың барлық салалары үшін және баға белгілеуші болып табылады. Оны тұрақтандыру және одан әрі көтермелеу жағдайында энергия тұтынуды өсіру күтіледі.

Электр энергиясына қажеттіліктің өсуі аймақты энергиямен қамтамасыз етудегі

қауырттылықтың кейбір сақталуымен бірге жүреді, өйткені энергетикалық объектілерді іске қосу мен қайта жаңарту жөніндегі іс-шараларды іске асыру жағдайында ғана бұл проблеманы толық шешуге болады.

Өндірушілер мен тұтынушылар үшін ресурсты үнемдеу жөніндегі жұмысты тартымды және экономикалық жағынан пайдалы ету үшін ресурсты үнемдеу саясатының жүргізілуін ынталандыру стратегиялық бағытқа айналады. Талдау көрсеткендей, ресурсты үнемдейтін технологияларға арналған шығындар ресурстардың қосымша өсімін алу үшін капитал жұмсалымына қарағанда, 2-3 есе төмен.

Жоғарыда аталған бағытта тиісті кәсіпорындардың қаражаты есебінен мынадай іс-шараларды жүргізу жоспарланып отыр:

жұмыстар мен қызметтер көрсету өндірісіне арналған шығындарды энергетикалық құрауышты төмендету жолымен қала экономикасын дамудың энергия сақтаушы жолына біртіндеп ауыстыруды жүзеге асыру;

өндірілетін және жұмсалатын отын-энергетикалық ресурстарды шынайы есепке алуды ұйымдастыру, қалалық отын-энергетикалық теңгерім ж а с а у ;

ресурсты тиімді үнемдеу тұрғысынан кәсіпорындар мен мекемелерге тексеруді ұ й ы м д а с т ы р у ;

монополиялық энергетикалық рынокта бәсекелестікті дамыту мақсатында тәуелсіз өндірушілердің энергия ресурстары рыногында қол жетімділігін қ а м т а м а с ы з ету;

ресурсты үнемдейтін нормалар мен нормативтерді әзірлеу және енгізу, оларды стандарттау мен сертификаттауды ұйымдастыру;

ресурсты үнемдеу нормативтеріне сәйкестігі мәніне енгізілетін негізгі қорларға, технологияларға, бизнес-жобаларға сараптама жүргізу; р е с у р с ү н е м д е у д і н а с и х а т т а у .

Пайдаланылған ресурсты ескере отырып, негізгі қорларды жаңарту жөніндегі жұмыстарды жүргізу, құрылыстар мен желілерді жаңғырту және қайта жаңарту м а қ с а т ы н д а м ы н а л а р :

ЖЭО-1,2,3, Оңтүстік-Шығыс қазандықтарын қайта жаңарту және кеңейту; магистральды және таратушы жылу желілерін салу;

АРЭК және ГРЭС-тегі электр желілері объектілерін салу және қайта жаңарту; жылу мен энергия тұтынуды бақылау мен есепке алудың автоматтандырылған ж ү й е с і н е н г і з у ;

ЖЭО-1-ді неғұрлым сапалы және арзан Шұбаркөл көміріне көшіру;

Алматы қаласының энергетикалық теңгеріміне экологиялық таза энергия енгізу (Көксу өзеніндегі ГЭС каскадын, Іле ГЭС-ін іске қосу, ыстық сумен қамтамасыз ету жүйесін күн сәулесі жылу коллекторларын пайдалануға жоспарлы түрде ауыстыру) көзделеді.

Ғылым және инновациялық қызмет

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

ғылыми зерттеулердің республика мен қаланы әлеуметтік-экономикалық дамыту
т а л а п т а р ы н а б а ғ ы н у ы ;

ақпараттық жүйелер мен технологияларды дамыту;
қала мен республика экономикасына инновациялық технологияларды бұқаралық
т а р а т у .

Ш е ш у ж о л д а р ы

қаланың ғылымды қажет ететін өндірістері бар ғылыми-зерттеу мекемелері мен жоғары оқу орындарына күш-жігерін біріктіру үшін жағдай жасау көзделеді. Жоғары оқу орындарының бірқатарында инновациялық жетістіктерді дамыту және енгізу жөніндегі эксперименталдық алаңдар құру жоспарланып отыр.

Ғылыми-зерттеу мекемелері мен білім беру ұйымдарын ықпалдастырудың негізгі мақсаты нарықтық экономика заңдарының негізінде әрекет ететін ғылымның қолданбалы секторын құру болмақ.

Ғылымды қажет ететін өндірістердің ошақтарын дамыту аралық мақсат болады, бірінші кезеңде оның бірі ақпараттық технологиялар паркі болмақ, оны Алатау кентіндегі Ядролық физика институты базасында жүзеге асыру жоспарланып отыр.

Ақпараттық технологиялар паркін (бұдан әрі - АТП) құрудың негізгі міндеті
м ы н а л а р б о л ы п т а б ы л а д ы :

қаланың, ғылыми, зияткерлік және өндірістік әлеуетін неғұрлым толық пайдалану мен дамытуға жәрдемдесу;

перспективалық зерттеулердің нәтижелерін өндіріске жедел беру жолымен "ақпараттық және инновациялық технологиялар" ғылыми-техникалық
б а ғ ы т ы н к е ш е н д і д а м ы т у .

АТП қызметінің негізгі бағыттары:

жоғары технологияларды, ғылымды қажет ететін әзірлемелерді өнеркәсіптік игеру, бәсекеге қабілетті өнімдерді өндіру жөніндегі инвестицияларды және инновациялық
ж о б а л а р д ы і с к е а с ы р у ;

инновациялық процестің барлық сатыларын қамтамасыз ететін тиімді инновациялық құрылымды жасау және осы тәжірибені ел экономикасының барлық
с а л а л а р ы н а т а р а т у ;

өзін-өзі дамыту мүмкіндігінің пайда болуы арқылы ғылыми-өндірістік кәсіпорындардың қызметі мен тіршілігін қамтамасыз ету аумақтарымен бірге олардың тұрақты және өзара тиімді ынтымақтастығының экономикалық дәрменді моделін құру болмақ.

3.3. Шағын және орта бизнесті дамыту

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

шағын кәсіпкерлік инфрақұрылымын дамыту;

қолда бар өндірістік алаңдарды тиімді пайдалану;
шағын бизнеске қаржылай қолдау көрсету;
жұмыссыз тұрған өндірістік қорларды пайдалана отырып, шағын
және орта бизнесті дамыту;
ірі, орта және шағын кәсіпорындар арасындағы кооперацияланған
байланыстарды дамыту;
меншікті өндіріс тауарларымен ішкі рынокты толтыру, ғылыми-технологиялық
өнімдерді қосу.

Шешу жолдары

Басым міндеттері жаңа технологиялар саласындағы бизнес-жобаларды қолдау,
тиімді шарттарда лизингке жабдықтар беру, сондай-ақ венчурлік операцияларды
жүзеге асыру болатын инновациялар
мен кәсіпкерлікті қолдау қорын құру жоспарланып отыр.

Ақпараттық-маркетингтік орталық ашу көзделеді, оның қызметі мынадай
міндеттерді шешуге бағытталатын болады:

өндіруші кәсіпорындар, сауда фирмалары және басқа да кәсіпкерлік қызмет
субъектілері туралы деректер банкін құру, тауар рыноктарының маркетингтік
зерттеулерін жүргізу;

консалтингтік қызметтер көрсетуді ұсыну;
басым инвестициялық жобалардың портфелін қалыптастыру;
маркетингтік ақпаратты жинау және ұсыну;
кәсіпорындарға меншікті маркетингтік қызметтер құруға жәрдемдесу;
кәсіпорындарға кең ауқымды ақпараттық қызметтер көрсету.

Аймақта өндірілетін тауарлар мен қызметтер көрсету жарнамасын
қамтамасыз ету үшін тұрақты жұмыс істейтін сауда-көрме орталығын құру көзделеді,
ол қоғамда отандық тауарларға және оларды өндірушілерге оң қарым-қатынас
қалыптастыруға ықпал етеді.

Бұрынғы жеміс-консерві зауытының аумағында өнеркәсіптік өсім аймағын құру
бойынша эксперимент жасау жоспарланып отыр.

Бизнес-инкубаторлардың тағы бір түрі "Филипп Моррис Қазақстан" АҚ Алматы
темекі комбинаты мүліктік кешенінің аумағында өнеркәсіп кешенін құру болмақ.

Шағын бизнес субъектілерін кредиттеу тетігін жетілдіру мақсатында
кәсіпорындарға қаржылай қолдау көрсетудің ұқсас түрлерін
(лизингтік кредиттер және басқа да тетіктер), сондай-ақ кепілдік қорларын және өзара
кредиттеу қорларын құру жүйесін дамыту көзделеді.

3.4. Туризмді дамыту

Басымдықтары:

аймақтың оң туристік беделін қалыптастыру;
отандық және шетелдік туристік қызметтерді тұтынушылардың сұранысын

қанағаттандыратын бәсекеге қабілетті туристік саланы қалыптастыру;
туризмді дамыту үшін экономикалық және құқықтық жағдайлар жасау;
жарнамалық-ақпарат қызметін, туризмнің инфрақұрылымы материалдық базасын
д а м ы т у ;

туризмді экономиканың кіріс саласына айналдыру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

А л м а т ы қ а л а с ы н д а м ы н а л а р :

көлік, туристік сервис, қоғамдық тамақтандыру, демалу және ойын-сауық,
ақпараттық қызмет, медициналық қызмет көрсету, туристердің қауіпсіздігін
қамтамасыз ету кәсіпорындарының жұмысын жетілдіру негізінде туризм индустриясын
қ а л ы п т а с т ы р у ;

Алматы қаласының әуежайында, темір жол және автовокзалдарында сервистік
т у р и с т і к қ ы з м е т к ө р с е т у ;

тартымды туристік өнімдер жасау;

"Жібек жолы тарихи орталықтарының қайта өрлеуі, түркі тілдес мемлекеттердің
мәдени мұрасын сақтау және сабақтастықпен дамыту, туризм инфрақұрылымын жасау"
мемлекеттік бағдарламасын іске асыру;

бірыңғай электрондық ақпараттық кеңістікті, жарнама-ақпарат қызметін енгізу,
т у р и с т і к а қ п а р а т о р т а л ы ғ ы н құру;

экологиялық, қаржылық, бизнес-туризмді ұйымдастыруды жетілдіру;
экскурсия қызметін дамыту, "Алматы қонағы" дисконттық карточкасын енгізу,
қалада экскурсиялық бюро, бірге жүру, "051" кәсіби қызметтерін құру;

туристік ұйымдардың қызметін үйлестіру, олардың мониторингі;
туристік қызметтер көрсету халықаралық рыногында қаланың тауашасын анықтау
үшін маркетингтік зерттеулер жүргізу;

туристік рыноктың айқындығын қамтамасыз ету және дамуын болжамдау үшін
оның нақты кірістері мен шығыстарын есепке алу жүйесін енгізу;

туристік кадрларды даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру жүйесін
жетілдіру жөніндегі туризмді дамыту бағдарламасын әзірлеу жоспарланып отыр.

3.5. Қала құрылысы және тұрғын үй-коммуналдық ш а р у а ш ы л ы қ т ы д а м ы т у

Қ а л а қ ұ р ы л ы с ы ж әне к ө р к е й т у

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

Алматы қаласын және оған іргелес аумақтардың тиімді аумақтық-кешендік
дамытуды қамтамасыз етудің нормативтік құқықтық шарттарын құру;

агломерацияны дамытуға неғұрлым ұтымды қала құрылысы шешімдерін енгізу;

аз қабатты құрылыстардың аумақтарын қарқынды дамыту;

тұрғын үйлер мен әлеуметтік және мәдени-тұрмыстық ғимараттардың аяқталған
о б ь е к т і л е р і н с а л у д ы а ы қ т а у ;

құрылыстан бос жатқан аумақтарды игеру;
қаланы және одан шеткері аумақтарды дамытудың кешенділігін қамтамасыз ету;
жаппай көп қабатты, оның ішінде қолайлылығы жоғары деңгейлі тұрғын үйлер салу

Ш е ш у ж о л д а р ы

Агломерация аумағын дамыту Алматы қаласы мен Алматы облысын урбанизациялау процесіне әсер етеді. Сондықтан, сыртқы аумақ аудандарын дамыту тиімділігін арттыру неғұрлым өзекті міндет болып табылады.

Алматы қаласы мен Алматы облысы әкімдерінің бірлескен күш-жігерімен Алматы қаласын және қала маңы аймағын дамытуды жоспарлаудың және қала құрылысын реттеудің кешенді схемасы әзірленетін болады.

Қаланы кешенді дамытуды қамтамасыз ету мақсатында бірқатар ғылыми-қолданбалы және жобалау-жоспарлау жұмыстарын әзірлеу көзделеді, оның і ш і н д е :

геологиялық және экологиялық талаптарды, қала шекарасын кеңейтуді ескере отырып, қала құрылысы қызметін реттеу нормативтік құқықтық базасы;

Алматы қаласының тұрғын үй аумақтарын және жекелеген қала құрылысы объектілерін жоспарлау жобаларын әзірлеу, келісу және бекіту құрамы мен тәртібі т у р а л ы е р е ж е л е р ;

Алматы қаласының қала маңы аймағын дамытуды реттеу жобасы;
геологиялық және басқа да тәуекелді ескере отырып, техногендік ауыртпалықтар мен экологиялық тәуекелдің деңгейі бойынша Алматы қаласының аумағын аймақтау с х е м а с ы ;

Батыс аудан басым дамитын болады, онда бос жатқан аумақтарда көп қабатты және аз қабатты үй іргесіндегі құрылыстар аудандары қалыптасуда. Қазіргі Дружба, Қалқаман кенттері магистральдардың барларын қайта жаңарту және жаңаларын салу арқылы қала құрылысына органикалық түрде кіреді.

Қаланың кенттер мен игерілетін аумақтары бар солтүстік-батыс бөлігі (Шаңырақ 1, 2, 3, 4, 5...) қараусыз қалған және өзара байланыспаған, қаланың жалпы жоспарланатын құрылымына айналма жол, Үлкен Алматы Каналын бойлай магистраль салғанда және бірқатар көшелерді кесуі өткенде органикалық түрде кіреді.

Қаланың шығыс және солтүстік бөлігінде қайта қалыптасып келе жатқан тұрғын үй алаптары жаңа көлік магистральдарын салу және барларын дамыту арқылы орталықпен б і р і к т і р і л е д і .

Алматының тұрғын үй аумақтарын жалпы қалалық дамытудың басым бағыттары м ы н а л а р д ы к ө з д е й д і :

игерілмеген аумақтарда: қаланың батыс бөлігінде Боралдай мен Қарғалы өзендерінің арасында, Ақбұлақ кентінен солтүстікке қарай;
шығыс бөлікте Шемякин көшесі мен Кіші Алматы өзені арасында; қаланың солтүстік

бөлігінде Первомайский мұнай базасы ауданында жаңа құрылыс салуды;
қаланың солтүстік-батыс бөлігінде Шаңырақ тұрғын үй құрылыстарында, 1, 2, 3, 4, 5..., Ақсай, Мамыр, Жетісу, Таугүл шағын аудандарында тұрғын үй құрылысын аяқтау;
тау етегі аумақтарында аз қабатты және шағын тұрғын үй құрылыстарын
қ а л ы п т а с т ы р у ;

жаңа қалалық магистральдарды тесіп өту, метрополитен, жол құбырларын, көпірлер салу, өзендер маңы аумақтарын барынша көгалдандыру мақсатында тұрғын үй қорын
б ұ з у ;

сейсмикалық аса қауіпті тұрғын үй қорын кезең-кезеңімен бұзу;
тарихи-мәдени құндылықты білдіретін тұрғын үй қорын, оның ішінде сәулет ескерткіштерін қалпына келтіру және қайта жаңарту;
қаланың батыс тұрғын үй ауданында, 1, 2, 3, 4, 5-шағын аудандарда индустриялық үй салу бірінші кезеңінің жаппай тұрғын үй салу аудандарын кешенді қайта жаңарту.

Аз қабатты тұрғын үй қорын жаңарту, қаланың орталық бөлігін көркейту, жаяу жүргіншілер аймақтарын, жайластырылған гүл бақтарын, демалыс аймақтарын көгалдандыру жөніндегі шараларды әзірлеу белгіленіп отыр.

Қаланың орталық бөлігінің бірегейлігін сақтау, гүл бақтарын, бульварларды және саябақтарды сақтау мақсатында қазіргі уақытта болып жатқан оны тұрғын үй-азаматтық құрылыс объектілерімен тығыздау процесін тоқтату көзделеді.

Т і р ш і л і к е т у а я с ы

Б а с ы м д ы қ т а р ы .

ғимараттар мен құрылыстардың сейсмикалық беріктігін қамтамасыз ету;
таулы сел ағындарының кіруі нәтижесінде қаланың едәуір аумақтарын және оған іргелес аумақтарды су басуын болдырмау;
төтенше жағдайларды болдырмау мен жоюдың кешенді жүйесін дамыту.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Сейсмикалық берік тұрғын үй қорын, ғимараттар мен объектілердің кезең-кезеңімен қайта жаңартуды дәйекті түрде жүргізу.

Сейсмикалық аса қауіпті тұрғын үй қорын кезең-кезеңімен бұзу.

Беделбай және Батарейка өзендерінде қорғаныс құрылыстарының каскадтарын салу

Есентай, Кіші Алматы, Кімасар, Бутаковка, Қарғалы өзендерінің
а р н а л а р ы н т ұ р а қ т а н д ы р у .

Медеу айдыны ауданында тау көшкініне қарсы іс-шаралар жүргізу.

Авариялық-құтқару қызметтерінің материалдық-техникалық базасын нығайту, қала маңындағы бекеттерді ұстау, хабарлау және байланыс жүйелерін дамыту, материалдық-техникалық, медициналық және азық-түлік қорларын құру жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асыру.

Т ұ р ғ ы н ү й қ о р ы н ы ң ж а й - к ү й і

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

Алматы қаласында тұру жағдайының оның мәртебесіне сәйкес келуіне қол жеткізу;
авариялық-ескі үйлерде тұратын халықтың тұрғын үй жағдайларын жақсарту,
а в а р и я л ы қ т ұ р ғ ы н қ о р ы н ж о ю ;

өзендердің су қорғау аймақтарын авариялық тұрғын үй қорынан босату.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Алматы қаласының авариялық-ескі тұрғын үй қорын бұзу жөніндегі қалалық
бағдарламаны іске асыру шеңберінде мынадай:

тұрғын үйлердің жай-күйін техникалық тексеру;

жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеу және авариялық-ескі тұрғын үйлерді
кезең-кезеңімен бұзу жөніндегі жұмыстарды орындау;

тұрғындарды көшіру, жаңа тұрғын үй алу құқығын белгілейтін құжаттарды
ресімдеу жөнінде жұмыстар жүргізілетін болады.

Г а з б е н ж а б д ы қ т а у

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

қаланың және оған іргелес аумақтардың газға қажеттілігін қамтамасыз ету;

жаңа газ желілерін салу;

ресурсты үнемдеу саясатын жүргізу.

Ш е ш у ж о л д а р ы

100 көп қабатты және жеке тұрғын үй құрылысының 500 үйі бар әуежай ауданында
г а з құ б ы р ы желілерін салу .

Шаңырақ, 1, 2, 3, 4, 6; Қалқаман 2, 3; Дархан, Ұлжан, Ақбұлақ, Думан, Таугүл 3
шағын аудандарын газбен жабдықтау үшін газ

құбырлары желілерін салу .

Жеке сектор үйлерінде 10 мың газ есептеу приборларын орналастыру.

С у м е н ж а б д ы қ т а у ж ә н е с у б ұ р у

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

қаланың шеткері аймақтарын ескере отырып, орталықтандырылған сумен
жабдықтауды және су бұруды жақсарту;

ресурсты үнемдеу режимдерін міндетті сақтай отырып, қаланың және оған іргелес
аумақтардың сапалы суға, оның ішінде ауыз суға қажеттіліктерін толық қамтамасыз ету

инженерлік коммуникацияларды қайта жаңарту;

сарқынды суларды тазарту сапасын арттыру;

қаланы сумен жабдықтау және су бұру жүйесін әлемдік стандарттарға жақындату.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Қала ауданын оның құрамына жана тұрғын үй алаңдарын енгізе отырып, кеңейту
орталықтандырылған сумен жабдықтау мен су бұрудың суға қажеттілігінің өсуіне әкеп
соқтырады. Бұдан басқа, су тұтыну (су қашыртқы) сонымен қатар белгіленіп отырған

өмір сапасын арттырумен байланысты болады.

Қала үшін су ресурстарының салыстырмалы түрде шектеулілігіне, тазарту құрылыстарының жеткілікті санының болмауына, экологияға зор ауыртпалығына байланысты үнемдеу өзекті болмақ.

Осыған байланысты Француз Республикасынан 27,4 млн. теңге евро мөлшерінде сыртқы үкіметтік қарыз шеңберінде қаржыландырылатын "Алматы қаласын сумен жабдықтау және су бұру жүйесін қайта жаңарту және жаңғырту" жобасын іске асыру басымдықты болып табылады. Жобаны іске асыруды 2003 жылдан бастау жоспарланып отыр, мерзімі 3 жыл. Алматы қаласының барлық кәсіпорындарында қала кәрізіне жіберу алдында бастапқы өңдеу жүргізумен сарқынды суларды тазартудың экологиялық таза технологияларын енгізу к ө з д е л е д і .

Судың ысырап болуын төмендету үшін сумен жабдықтау желісін кеңейту мен қайта жаңарту, "Медеу" сүзгі станциясын қайта жаңартуды, басты тазарту құрылыстарын кеңейтуді, Алматы қаласының сарқынды суларын механикалық және биологиялық тазарту құрылыстарын қайта жаңартуды жүзеге асыру ж о с п а р л а н ы п о т ы р .

Нөсер сарқындыларын реттеу және кейіннен техникалық мұқтаждар мен жас екепелерді суару үшін пайдалану жөніндегі іс-шаралар кешенін ә з і р л е у к ө з д е л і п о т ы р .

Су ресурстарына әсер ету деңгейін ескере отырып, кәріздік емес құрылыстарды қаланың кәріз жүйесіне қосу жөніндегі жұмыстар жалғасады (Пригородный кентіндегі а з қ а б а т т ы қ ұ р ы л ы с) .

су жиналғыларға қойылатын талаптардың өзгеруіне байланысты Алматы жер асты суларының кен орнына оның қорларын түпкілікті қайта бағалау мақсатында барлау жүргізу белгіленіп отыр.

Кәсіпорындардың, ұйымдардың және халықтың су тұтынуына толық су өлшеу есебін жүргізуді қамтамасыз ету жоспарлануда.

3.6. Көлік-коммуникациялық кешенді дамыту

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

қалада, оның маңында және Алматы облысына жақын аудандарда ұтымды көлік ж ү й е с і н қ а л ы п т а с т ы р у ;

көліктік қызметтер көрсету сапасын арттыру;

жаңа технологияларды қарқынды енгізу есебінен телекоммуникациялар мен байланыс жүйелерінің қызметтер көрсету саласын кеңейту;

транзиттік тасымалдарды қала аумағынан тысқары ауыстыру;

электр көлігін озық түрде дамыту, метрополитеннің құрылысын аяқтау;

инвестицияларды тарту негізінде тиімді және технологиялық жағынан жаңартылған көлік және телекоммуникация кешенін құру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

К ө л і к

Көлік саласындағы міндеттерді шешу үшін мынадай іс-шаралар белгіленген: қауіпсіздік проблемалары, ақпараттық технологияларды дамыту, аялдату, экологиялық аспектілер бойынша жекелеген зерттеулер жүргізу;

"Көлік ҒЗИ"-тың қалалық жолаушылар көлігінің бағыттық желісін оңтайландыру жөніндегі ұсынымдарын дәйекті түрде іске асыру;

қала магистральдары мен көшелерінің өткізу қабілетін көлік жол айырымын, көшелердің жаңа учаскелерін тесіп өту; көпірлерді салу және қайта жаңарту; жолдарды жыл сайынғы күрделі және ағымдағы жөндеу; жаппай жеке құрылыстар аудандарында кейіннен асфальттай отырып, тас жолдар салу арқылы кеңейту.

Қала жолдарында қозғалыс қарқындылығын және экологиялық жүйеге қолайсыз әсерін төмендетуі мыналар арқылы қамтамасыз ету көзделеді:

қаланың санитарлық аймағынан тысқары жерлерге транзиттік ағындарды біртіндеп көшірудің айналмалы шеңберлі магистралін салуды жүзеге асыру, халықаралық байланыстарды жүзеге асыратын бағыттар бойынша тасымалдау шарттарын жетілдіру;

қаланың оңтүстік-батыс және орталық бөліктерін қосатын метрополитеннің бірінші кезегінің құрылысын аяқтау және оның құрылысын одан әрі жалғастыру;

электр көлігін қарқынды дамыту;

қалалық жолаушылар көлігінің автокөлік құралдарын сығымдалған және күйдірілген газға көшіру;

экологиялық талаптарға сәйкес келетін және сапалы қызмет көрсетуді қамтамасыз ететін тұрақты автожанар май құю станцияларының оңтайлы желісін құру;

көп қабатты автопаркингтер құрылысын жүзеге асыру.

Көлік қаркасын қалыптастырудың маңызды міндеті қала орталығынан көліктің қызмет көрсетуіне немесе мақсатты келуіне байланысты емес транзиттік ағындарын бөліп шығару және қалалық жылдамдықпен жүру жолдарының бірыңғай жүйесін және соңғысын үздіксіз және реттелетін қозғалыс магистраліне саралаумен қалалық маңызы бар магистральдар құру болып табылады.

Үздіксіз қозғалыс жүйесі едәуір көлік жолы айырымдарын, жолөткел салуды және жекелеген учаскелерде тұрғын үй құрылыстарын бұзуды талап етеді. Бұл шара көлік қозғалысын реттеуге және әуе бассейнінің жай-күйін жақсартуға мүмкіндік береді.

Қала аумақтарын сыртқы транзиттік ағындардан оқшаулауды Талғар трактісінің ауданында үлкен жартылай дөңгелекпен бұрылатын айналмалы магистраль қамтамасыз ет е д і .

Б а й л а н ы с

Сапалы қызметтер көрсету саласын, телекоммуникациялар мен байланыс жүйелерін кеңейту мақсатында мыналар көзделеді.

қазіргі заманғы электр станцияларына аналогты станцияларды толық көшіруді
ж ү з е г е а с ы р у ;

телекоммуникациялардың мультимедиялық қызметтер көрсетуін ("жылдам интернет", "видеоинтернет") енгізуді қамтамасыз ету;

Алматы қаласының шеткері аймақтарын сапалы телекоммуникациялық байланыспен қамтамасыз ету.

3.7. Инвестициялық ахуалды жақсарту

И н в е с т и ц и я л ы қ қ ы з м е т

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

Инвестициялық ресурстарды экономиканы дамытуға тарту және бағыттау мәселесінде жергілікті билік органының орталық атқарушы органдармен өзара
і с - қ и м ы л ы н н ы ғ а й т у ;

инвестициялық-қарыз жүйесін жетілдіру арқылы қала тіршілігін қамтамасыз ету салаларын, өндірістік инфрақұрылым объектілерін дамыту;
аймақтың кредит рейтингін арттыру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Қалада қолайлы іскерлік және инвестициялық ахуал мыналардың:
қалада әлеуметтік-саяси тұрақтылықты ұстап тұру;
қалада экономиканың жұмыс істеу режимдерінің ашықтығын қамтамасыз ету және
ы р ы қ т а н д ы р у д ы т е р е ң д е т у ;

инвестициялық тәуекелдерді төмендету және сақтандыру;
бюджеттік берешектерге уақытылы қызмет көрсету;
бюджетке борыштық ауыртпалықсыз инвестициялық-қарыз жүйесі тетіктерін
дамыту есебінен қамтамасыз етілетін болады.

Инвестициялардың дәстүрлі көздерін кеңейту және экономикаға жаңаларын тарту
м а қ с а т ы н д а :

қарыз қорымен қамтамасыз етілген борыштық міндеттемелерді пайдалану тетігін одан әрі іске асыру жолымен инвестициялық тәуекелдерді төмендету және сақтау;
ақпараттық бизнес орталықтарының желісін дамыту арқылы әлеуетті инвесторларды ақпараттық қамтамасыз ету және аймақтың қолайлы беделін құру, басым инвестициялық жобалардың дерекқорын құру, конференциялар, форумдар өткізу, брошюралар шығару және т.б.

қарыз алудың қазіргі шектеулерін, жоспарланып отырған қарызды, олардың құнын және аймақтың басымдықтарын ескеретін егжей-тегжейлі жоспарын жасау арқылы жергілікті атқарушы органның борыштық міндеттемелері портфелін тиімді басқару жөніндегі шаралар көзделеді.

Бюджеттен тыс қаражатты (инвестицияларды) ірі инвестициялық жобаларды әзірлеуге және іске асыруға тартуға, шоғырландыруға және жіберуге мүмкіндік беретін мынадай инвестициялық-қарыз жүйесі тетіктерін дамыту жоспарланып отыр:

Ипотекалық кредиттеу тетігін пайдалана отырып, жаппай тұрғын үй салу; тұрғын үй емес қорды коммерциялық салу және оны қаржылық әрі жедел лизинг схемаларын пайдалана отырып, қолдануға беру; ғылыми жобалар, салалық және/немесе аймақаралық бірлескен компаниялар түрінде өндірістерді қайта жаңарту, жаңғырту, конверсиялау жобалары; аймақтардың үлестік қатысуы арқылы аймақаралық бағдарламалар; қаржылық лизинг тетігін енгізу жолымен негізгі өндірістік қорларды жаңарту бағдарламалары.

Қаржы аспаптары мен технологияларды дамыту

Б а с ы м д ы ғ ы :

аймақтық қаржы орталығы ретінде Алматы қаласын дамыту.

Ш е ш у ж о л д а р ы

М ы н а д а й :

халықтың екінші деңгейлі банктердегі салымдарының жинақталуын, оның ішінде оларға кепілдік беру жүйесін кеңінен насихаттау арқылы ынталандыру; зейнетақы активтерін дамыту және сақтандыру;

корпоративтік басқаруды, бағалы қағаздар рыногының заңнамалық, техникалық, институционалдық және құқықтық инфрақұрылымын жетілдіру арқылы қор рыногының дамуын ынталандыру;

төлем аспаптарын пайдалану тәртібін реттейтін нормативтік құқықтық базаны одан әрі жетілдіру;

мемлекеттік емес бағалы қағаздар секторын дамыту;

Алматы қаласындағы Бағалы қағаздардың орталық депозитарийінің және Қазақстандық банкаралық есептемелер орталығының үзбей жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылданатын болады.

2004 жылдан бастап ипотекалық кредиттеу тетіктерін пайдалана отырып жаппай тұрғын үй салуды өрістетуге жоспарлануда.

Қаржылық лизинг тетіктерін дамыту үшін коммуналдық мемлекеттік кәсіпорын нысанында қалалық қаржы компаниясын құру жоспарлануда.

3 . 8 . С а у д а н ы д а м ы т у

С ы р т қ ы с а у д а

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

Кәсіпорындар мен ұйымдардың экспортқа бағдарлануын ынталандыру; Елдің сауда теңгерімін жақсарту мақсатында қала кәсіпорындарының өнімдерді өткізудің жаңа рыноктарын игеруі, экспорт географиясын кеңейту үшін жағдайлар ж а с а у ;

сапалы бәсекеге қабілетті, жоғары дәрежелі өңдеу өнімдерін әкетуге экспорттық жеткізілімдерді қайта бағдарлау;

халықаралық коммерциялық қызметтің алдыңғы қатарлы технологиялардың енгізу.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Әлемдік рыноктың қазіргі конъюнктурасын зерделеу және бәсекеге қабілетті өндірістерді дамыту мақсатында қала кәсіпорындары мен ұйымдарының маркетингтік қызметтерін дамытуға зор көңіл бөлінетін болады.

Аймақтағы экономикалық ахуалдың өзгерістерін ескере отырып және Қазақстанның ТМД мен ЕурАзЭЫ елдерімен қабылдаған міндеттемелері шеңберінде сыртқы сауда қызметін тарифтік және тарифтік емес реттеудің қолданылатын шараларын қайта қарауға бастама жасалатын болады.

Ұлы Жібек жолы трассасында халықаралық көтерме рынок құру, сондай-ақ Кабул қаласында қала кәсіпорындары шығаратын өнімдерді, орнатылмаған және босатылатын жабдықтарды сату үшін "Алматы" сауда үйін құру мәселесін қарау ұйғарылды.

Қала кәсіпорындарына халықаралық көрмелерге және тауарлар мен қызметтер көрсету жәрмеңкелеріне белсенді қатысуға жәрдем көрсетіледі, сондай-ақ дайын өнімдердің және өнімдер мен қызметтер көрсету дәстүрлі емес түрлерінің экспортын ұлғайту жағына экспорт құрылымын әртараптандыруды ынталандыру жөнінде жұмыс жүргізіледі.

Өнімдері контрабандалық әкелуді жою мақсатында қаланың кеден қызметінің жұмысын жетілдіру және жаңғырту жалғастырылады.

Қалалық экспорттаушы кәсіпорындарды сақтандыру және кредиттеу жүйесін құру көзделеді.

Интернет-сауданы белсенді енгізу орта және майда кәсіпорындардың сыртқы рыноктарға шығу мүмкіндігін ұлғайтады.

І ш к і с а у д а

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

рынокты отандық өндіріс өнімдерімен толтыру;
қаланың азық-түліктік қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
ұсынылатын қызметтер көрсетудің сапасы жақсарту;
сауда саласында құрылымдық қайта құрулар жүргізу;
саудалау-сатып алу қызметінің жүйесін жетілдіру;
көтерме және бөлшек сауданың материалдық-техникалық базасын ұтымды дамыту,
оны аумақтық орналастыруды оңтайландыру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Қаланың азық-түліктік қауіпсіздігін қамтамасыз ету міндетін мыналардың:
ауыл шаруашылығы өнімдерін өнеркәсіптік өңдеу көлемдерін өсіру;
ішкі рынокты сапасыз өнімдерден қорғау жөніндегі шараларды күшейту;
оларды тұрақтандыру және сауда рыноктарындағы бәсекелестікті дамытуға жәрдемдесу мақсатында азық-түлік тауарларына бағалардың негізсіз өсуін бағалауды

қамтамасыз ету есебінен шешу жоспарланып отыр.

өндіріс пен сату көлемдерін ұлғайту есебінен өндірістік және сауда қызметін сұранысты кеңейтуге бағдарлайтын сауда-өнеркәсіп топтарын қалыптастыру процесі да м и т ы н б о л а д ы .

К ө т е р м е с а у д а қ ұ р ы л ы м ы :

меншік құқығын көтерме буынға көшірумен сатып алу-өткізу операцияларының толық кешенін жүзеге асыратын кәсіпорындар;

өз қызметінде тауарға меншік құқығының оларға өтуін пайдаланбайтын делдал көтерме құрылымдар (брокер кәсіпорындар, сауда агенттері, коммиссионерлер және с.с.) ;

тауарлардың көтерме айналымын (жәрмеңкелер, тауар биржалары, көтерме рыноктар) ұйымдастыру жөніндегі қызметтерді көрсететін шаруашылық жүргізуші субъектілер негізінде дамитын болады.

Көтерме сауда кәсіпорындарының желісі шағын кәсіпорындармен белсенді түрде өзара іс-қимыл жасайды және олар үшін неғұрлым нақты және тиімді әріптес болып табылады.

Бөлшек сауда кәсіпорындарының желісі сауда қызметін көрсетудің алуан түрлі нысандарын: сауда орталықтарын, супермаркеттер, өзіне-өзі қызмет көрсету дүкендерін, дүкен-қоймаларды, арнайы бөлінген жерлерде ұйымдастырылатын көше жәрмеңкелерін жеке базарларды, бөлшек сауда автоматтарын, интернет-дүкендерді іске қ о с а т ы н б о л а д ы .

Алматы қаласының әкімдігі еліміздің қолданыстағы заңнамасының және әлемдік тәжірибенің ережелерін ескере отырып, мыналар:

отандық тауар өндірушілерді қолдау негізінде ішкі рынокты қорғау және кеңейту;

тауар қозғалысының тұрақты жүйесін қамтамасыз ететін және монополизм көрінісі мүмкіндігінің алдын алатын бәсекелес ортаны қалыптастыру;

сатылатын тауарлардың сапасын, қызмет көрсетудің жоғары деңгейін және тұтынушылардың мүдделері мен құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету ұстанымын тұтыну рыногын бақылауды жүзеге асыру жөніндегі шараларды қабылдайтын болады.

Қаланың барлық рыноктарын жаңғырту, оларды су қашыртқы мен кәріз жүйесіне қосу санитарлық-ветеринарлық сараптаманы қазіргі заманғы зертханалармен жабдықтау жөніндегі жұмысты аяқтау жоспарланып отыр.

3.9. С а л ы қ т а р ж әне б ю д ж е т

С а л ы қ т а р

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

Салықтар мен бюджетке төленетін төлемдерді жинауды тұрақты үдету;

салықтық әкімшіліктендіруді жақсарту;

қаланы әлеуметтік-экономикалық дамытумен салықтық реттеу тетіктерін жетілдіру;

мемлекет пен салық төлеушілер мүдделерінің оңтайлы үндесуін қамтамасыз ету мәселелерінде жергілікті билік органының рөлін күшейту.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Салықтар мен бюджетке төленетін төлемдерді жинауды жақсарту мақсатында: электрондық бақылау мен аудиттің ақпарат жүйелерін енгізу арқылы салықтық және кедендік әкімшіліктендіруді автоматтандыру мен ықпалдастырудың негізгі процестерін аяқтау;

кәсіпкерлік қызмет субъектілерін толық есепке алуды жүзеге асыру салық органдарының республикалық көлік ұйымдарымен өзара іс-қимыл жасауы бойынша шаралар әзірлеу және іске асыру арқылы тасымалданатын жүктерге салық салынуын б а қ ы л а у д ы ж е т і л д і р у ;

шығындардың нақтылығын растау мақсатында залалды кәсіпорындардың қаржы-шаруашылық қызметіне уақытылы тексерістер жүргізу көзделеді.

Мұнай өнімдері рыногында бақылауды қатайту мақсатында: қалаға әкелінетін мұнай өнімдері көлемінің сатылуын бақылау тетіктерін жетілдіру;

МҚС-ның (АЗС), жанар-жағар май материалдарын сақтау жөніндегі көтерме базалардың, қоймалардың, темір жолдың тұйықталған басының орналасуы туралы мәліметтерді қамтитын экономикалық карталар жасау к ө з д е л е д і .

Б ю д ж е т

Б а с ы м д ы қ т а р ы :

перспективалық жоспарлау және бюджетті атқару процестерінің тиімділігін а р т т ы р у ;

қаланы әлеуметтік-экономикалық дамытумен бюджеттік реттеу тетіктерін дамыту;

бюджеттік әкімшіліктендіруді жақсарту;

бюджетаралық қатынастардың әділдігі мен теңгерімділігін қамтамасыз ету кезінде бюджеттің функционалдық мүмкіндіктерін кеңейту.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Бюджеттік бағдарламалаудың перспективалық әдістерін енгізу, стратегиялық, индикативтік және бюджеттік жоспарлаудың үйлестірілуін қамтамасыз ету жөніндегі ш а р а л а р к ө з д е л е д і .

Бірінші кезекті тәртіппен және толық көлемде қызметтің басым түрлерін қ а р ж ы л а н д ы р у д ы м ы н а д а й :

кедейлік пен жұмыссыздықты төмендету бағдарламаларын іске асыру;

экономиканың нақты секторын және, бірінші кезекте, шағын бизнес саласындағы басым инвестициялық жобаларды, өнеркәсіпті кредиттеу;

технологиялық парктерді құру және дамыту;

бизнес-инкубаторлар, жаңа технологиялардың инкубаторларын, лизингтік

компаниялар, маркетингтік орталықтар құру және оларды
д а м ы т у ;

туризмді дамытудың аймақаралық бағдарламаларын іске асыру;
қала тұрғындары мен қала қонақтары қауіпсіздігінің жоғары деңгейін қамтамасыз
ету жөніндегі іс-шараларды іске асыру, әртүрлі бизнес және тұрмыстық сервисті
д а м ы т у ;

қала салудың Бас жоспарына сәйкес жобалау-жоспарлау жұмыстарын жүзеге асыру;

табиғи апаттарға үнемі дайындықты қамтамасыз ету және төтенше жағдайларды
жою жөніндегі бағдарламаларды қаржыландыру;

шеткері аймақты ескере отырып, көліктік және инженерлік инфрақұрылымды
дамыту, білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау, қоршаған ортаны қорғау,
мәдениет саласындағы бағдарламаларды толық көлемде қаржыландыру бағыттары
бойынша қамтамасыз ету жоспарланып отыр.

Бюджет қаражатын пайдаланудың тиімділігін арттыру және бюджеттің анықтығын
қ а м т а м а с ы з е т у :

республиканы және қаланы дамытудың ұзақ мерзімді мақсаттары мен
басымдықтарына сәйкес бюджет қаражатын пайдалану саясатын жүргізу;
түсімдердің бюджетке уақтылы түсуіне жүйелі талдау жүргізу және олардың
түсуінің төмендеу фактісіне уақтылы ден қою, кірістерді жұмылдыру тетігін жетілдіру;

оларды мақсатсыз пайдаланған жағдайда, қаржыландыруды тоқтата
тұру немесе бөлінген бюджет қаражатын қайтарып алу практикасын дамыту;

қаржылық есептер мен қаржы ресурстарының қозғалысы туралы ақпаратты БАҚ-та
жариялау арқылы бюджеттік қаржыландырудың ашықтығы
мен анықтығын қамтамасыз ету, атқарушы органдардың бюджеттік қызметінің
тиімділігін тәуелсіз бағалауды жүргізу есебінен қол жеткізілетін болады.

3.10. Мемлекеттік активтерді басқару

Б а с ы м д ы қ т а р :

қаланың аумағындағы коммуналдық меншік мүлкінің тиімді пайдаланылуы мен
с а қ т а л у ы н а р т т ы р у ;

мемлекеттік активтерді тиімді басқару есебінен қаланың бюджетіне қосымша
қ а р ж ы р е с у р с т а р ы н т а р т у ;

коммуналдық меншікті қаланың тұрақты қайта өндіру жүйесі ретінде дамыту;
мемлекеттік активтер мониторингінің қолданысты жүйесін құру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Мемлекеттік активтерді басқару жүйесінің тиімділігін арттыру мақсатында:

қаланың аумағында жылжымайтын мүлкі бар шаруашылық жүргізуші
субъектілердің тұрғын үй емес қызметтік үй-жайларын толық түгендеу мен тіркеуді
ж ү р г і з у ;

мемлекеттік тұрғын үй емес қордың бірыңғай ақпараттық дерекқорын оны республикалық меншікке жататын мүлікке және оған бұрынғы "иесіз" объектілерді енгізе отырып, коммуналдық меншікке жататын мүлікке дәл бөле отырып құру;

бұрын жекешелендіруге жатқызылмаған не өткен кезеңдерде жекешелендірілмеген мемлекеттік кәсіпорындардың, мекемелер мен акционерлік қоғамдардың бір бөлігін жекешелендіру процесіне кезең-кезеңмен енгізу тәртібін әзірлеу;

коммуналдық меншіктегі үй-жайларды мүліктік жалға беру мәселелерінде тарифтік с а я с а т т ы ж е т і л д і р у ;

коммуналдық меншік объектілерін кепілді қамтамасыз ету ретінде пайдалану п р а к т и к а с ы н к е ң е й т у ;

экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және қала экономикасын қарқынды дамыту мақсатында стратегиялық салаларда жекешелендірілген кәсіпорындар мен ұйымдарды басқару мониторингін ұйымдастыру;

кәсіпорындар мен акционерлік қоғамдарды оңтайландыру мақсатында олардың әкімшілік шығыстарының мониторингін жүргізу;

кәсіпорындардың шаруашылық қызметінің ағымдағы және перспективалы жоспарларын орындауына оның ішінде жергілікті бюджетке акционерлік қоғамдардың дивидендтерін және кәсіпорындардың таза табысының бір бөлігін аударуына бақылауды жүзеге асыру;

коммуналдық меншікті, оның ішінде мүліктік жалға берілетін мемлекеттік тұрғын үй емес қорды жүйелі есепке алуды қамтамасыз ету, сондай-ақ коммуналдық меншік объектілерін мүліктік жалға беру ережесінің сақталуын бақылау.

Перспективада коммуналдық меншіктің рөлі қаланың әлеуметтік-экономикалық жүйесінің тұрақты қайта өндірілген негізі ретінде артады. Осыған байланысты, коммуналдық меншік объектілерін, олардың ағымдағы және перспективалы қаржылық мүмкіндіктерін бірнеше топтарға бөлу шартымен жіктеу жүргізу болжанып отыр.

3.11 Қоршаған ортаның ахуалын жақсарту

Б а с ы м д ы қ т а р :

қоршаған орта мониторингі жүйесін жетілдіру;
автомобиль көлігінен зиянды заттардың тастандыларын төмендету ж ө н і н д е ш а р а л а р қ а б ы л д а у ;

қаланың су қоймаларын сауықтыру;
өндіріс қалдықтарын басқару және тұтыну жүйесін жетілдіру;
қаланы көгалдандырудың бірыңғай жүйесін жасау;

қоршаған орта ахуалының сапалы көрсеткіштерін жақсартуға қол ж е т к і з у .

Ш е ш у ж о л д а р ы

Қаланың жоғары сейсмикалық және сел қаупі ауданында орналасқанын ескере

отырып, экологиялық саясатты жүргізу мемлекеттік мониторингі жүйесінің негізінде
қ о р ш а ғ а н о р т а н ы ң а х у а л ы
туралы дұрыс және жедел ақпаратқа негізделуі тиіс.

Алматы қаласының қоршаған ортасының ластану мониторингі бойынша жұмыстарды қамтамасыз ету мақсатында:

атмосфералық ауаның ластануын қадағалау пункттерін қалпына келтіру және
ж а н ғ ы р т у ;

қоршаған ортаның ластану мониторингінің автоматтандырылған
ж ү й е с і н қ ұ р у ;

ISO 14000 сериялы халықаралық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесін енгізу;

жер беті және жер асты сулары мониторингінің мемлекеттік жүйесін қалпына келтіру ;

мұздықтар аймағынан бастап, барлық жоғары деңгейлердегі су ағындарын тіркейтін гидрологиялық бекеттерді ашу;

сейсмологиялық қадағалаудың аймақтық желісінің станцияларын орналастырудың
т ы ғ ы з д ы ғы н а р т т ы р у ;

көшкін процестерінің мониторингін ұйымдастыру жөніндегі шаралар
қ а б ы л д а н а т ы н б о л а д ы .

Автомобиль көлігінен зиянды тастандыларды төмендету мақсатында:
автокөлік құралдарын улы газдардағы зиянды заттарды төмендету құрылғыларымен
кезең - кезең мен ж а р а қ т а н д ы р у ;

автомобильдік қоғамдық автокөлікті электр көлігімен барынша ауыстыру мүмкіндігі жоспарланып отыр.

Қаланың су ресурстарының ахуалын жақсарту мақсатында: Үлкен Алматы арнасының ернеуін тазартуды жүргізу және оны көгалдандыру; гидрогеологиялық, инженерлік-геологиялық, сейсмикалық және санитарлық сипаттамаларды ескере отырып, Алматы кен орнының жер асты суларының жарып шығу аймағын кешенді зерттеуді жүргізу көзделіп отыр.

Әуе ағындарын өткізудің экологиялық дәлізінің рөлін орындайтын табиғи-ландшафты қаңқаның кеңістікті үздіксіздігін дамыту мақсатында:

қаланың табиғи-экологиялық қаңқасын дамытудың Бас жоспарын әзірлеу есебінен
қаланы көгалдандыруды жақсарту;

ерекше қорғалатын табиғи аумақтар салу және оларды қайта жаңарту жобаларын ("XXI ғасыр" дендропаркі, "Медеу" паркі, Бауман тоғайы мен басқа да объектілер) іске асыру жөніндегі шараларды қабылдау көзделіп отыр.

Өндірістік және тұрмыстық қалдықтардың экологияға кері әсерін төмендету және кәдеге жарату мақсатында:

Алматы қаласындағы қалдықтарды жинау, шығарып тастау және ішінара қайта

өндеу жөніндегі кешенді бағдарламаны іске асыру есебінен қатты қалдықтарды есепке алу мен басқарудың тұрақты жүйесін құру;
полигондар, оның ішінде Алматы қаласы мен Алматы облысының улы қалдықтарын көму жөніндегі полигондар салуды жүзеге асыру және өндірістің улы қалдықтарын басқару жүйесін ұйымдастыру;
қаланың кәсіпорындарында қауіпті заттарды қауіпсіз пайдалану жөніндегі іс-шараларды әзірлеу және жүзеге асыру жоспарланып отыр.

3.12. Бағдарламаны бейіндік және ақпараттық қамтамасыз

а т у

Б а с ы м д ы қ т а р :

Алматы қаласын кешенді дамытуды идеологиялық және ақпараттық-құқықтық қамтамасыз ету саласында мақсатты және атаулы бейіндік акциялар, жобалар ұйымдастыру және жүргізу;

Алматы қаласының экономикалық басымдықтарын ғаламдандыру саласында көрнекі пилоттық және инновациялық жобаларды әзірлеу;
сыртқы экономикалық қызметті әртараптандыру.

Ш е ш у ж о л д а р ы

Бейінді қалыптастыру жөніндегі жобалар континентальды маңызы бар мегаполисті дамытудың жаңа идеологиясы туралы мақалалар топтамасын республикалық және шетелдік басылымдарда, Интернет желісінде жариялау, ғылыми-практикалық симпозиумдар мен семинарлар, коммерциялық-инвестициялық жобалардың тұсаукесерлерін, Алматы қаласын дамытудың проблемалары мен перспективалы бағыттары бойынша қоғамдық талқылаулар ұйымдастыру және өткізу жолымен іске асырылатын болады.

Мақсатты және инновациялық жобаларды әзірлеу үшін қаланың кәсіпорындарын экономикалық және техникалық зерттеулерді жақын және алыс шетелдердің ғалымдары мен іскер топтары өкілдерінің қатысуымен жүзеге асыру болжанып отыр.

Алматы қаласының сыртқы экономикалық қызметін әртараптандыру, ұстанымын нығайту шеңберінде әлемдік және аймақтық рыноктарда қазақстандық тауарларды кеңейтуде және Оңтүстік Шығыс Азия, Орталық Азия аймағы, Таяу Шығыс елдеріне жылжытуда Қытайдың арнайы экономикалық аймақтарын пайдалану, Алматы қаласының экономикасына және инфрақұрылымына "портфельді" инвестицияларды тарту мақсатында халықаралық семинар, инвестициялық саммиттер өткізу болжанып отыр.

Инновациялық жобаларды іске асыру үшін жағдайлар және ынталандыратын режимдер жасау, қаланың ақпараттық ресурстарын басқарудың ақпараттық жүйесін құруға жәрдемдесу болжанып отыр.

Қазақстан Республикасының халықаралық конгрестер, талқылаулар, фестивальдар,

конкурстар, спорттық-бұқаралық акциялар енгізу арқылы қоғамның әртүрлі таптарының үйлесімді тіршілік етуі және рухани қоғамдастығы жөніндегі бірегей тәжірибесін насихаттауға көңіл бөлінетін болады.

Жаңа ақпараттық технологияларды қолданудың негізінде Алматы қаласының Бірыңғай ақпараттық кеңістігін құру арқылы муниципальды менеджментті едәуір жетілдіру көзделеді.

3.13. Бағдарламаны іске асыру тетігі

Бағдарламаны іске асыру оны іске асыру жөніндегі Іс-шаралар жоспары арқылы жүзеге асырылатын болады, ол Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңдарының талаптарын, яғни әзірленетін бағдарламалардың орташа мерзімді жоспарлауды ескере отырып, шартты түрде бөлінген: 2003-2005 және 2006-2010 жылдарға арналған үш кезең әзірленетін және оны Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін болады.

Іс-шаралар жоспары қаланы дамытудың әрбір сатысының сапалық ерекшелімдерін сипаттайтын және Бағдарламаның барлық ережелерін іске асыруды көздейтін болады. Оларда әрбір іс-шара бойынша нақтылы орындаушылар және іске асыру мерзімдері, сондай-ақ болжанып отырған көлем мен жылдар бойынша қаржыландыру көздері белгіленетін болады.

Іс-шаралардың кешенділігі қызметті барынша үйлестіретін және мақсатқа бағытталған және келісілген іс-қимылдарды қамтамасыз ету жөніндегі орталық және жергілікті атқарушы органдардың мүмкіндіктерін Алматы қаласының тыныс-тіршілігі жүйесін дамытудың барлық бағыттары бойынша шоғырландыруға мүмкіндік береді.

Алматы қаласының әкімдігі жоспарлар іс-шараларының орындалу және бағдарламаның жоспарлы көрсеткіштеріне (индикаторларына) қол жеткізу барысын бақылау жасау аралы Мемлекеттік бағдарламаны іске асырудың тиімділігінің тұрақты мониторингі және оны бағалауды жүзеге асыратын болады.

4. Қажетті ресурстар мен қаржыландырудың көздері

Алматы қаласын іске асырудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекет бағдарламасын іске асыруға республикалық, жергілікті бюджеттердің және халықтың қаражаты, халықаралық экономикалық ұйымдардың гранттары, шетелдік және отандық инвестициялар пайдаланылатын болады. Бюджеттік қаражатты қоса алғанда инвестициялық ресурстарға жалпы қажеттілік 700 миллиардтан астам теңгені құрайды, оның ішінде 2003-2005 жылдарға - 230 млрд. теңге.

Дамыту бағдарламалары бойынша іс-шараларды іске асыруға 2003 жылы мемлекеттік бюджетте 8630,6 млн. теңге көзделуде, оның ішінде республикалық бюджеттен 4706 млн. теңге, жергілікті бюджеттен 3924,8 млн. теңге. Келесі жылдарға

арналған нақтылы қаржыландыру көлемі қаржылық мүмкіндіктерді ескере отырып, кезекті қаржы жылына арналған республикалық бюджетті және Алматы қаласының бюджетін қалыптастыру кезінде айқындалатын болады.

5. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер

Бағдарламаны іске асыру қаланың қаржылық, өндірістік, кадр, ғылыми және мәдени әлеуетін бар мүмкіндігінше пайдалану үшін жағдайлар жасауға және осының негізінде мегаполис пен оған жапсарлас елді мекендер халқының өмір сүру деңгейі мен сапасын арттыруға ықпал етуі тиіс.

Жаңа қаржы институттарының дамуымен, қаланың тіршілік ету жүйесінің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етумен коммуналдық меншікті басқару процесіне жаңа технологиялар енгізумен қалада қалалық шаруашылықты дамыту мен халықтың әлеуметтік қорғалуын арттыруды қаржыландырудың сенімді көздері пайда болады.

Өнеркәсіптік өндірістің құрылымы өзгереді, онда шағын кәсіпорындардың үлесіне 2010 жылға қалада шығарылатын барлық өнімнің 40,9%-і келетін болады.

Химия, мұнай, тау-кен-металлургиялық кәсіпорындар үшін жабдықтар, автомобильдер, электроника қосалқы бөлшектер, жоғары технологияларды қолдана отырып, жоғары сапалы медициналық препараттар өндіру басым даму алады. Алматы қаласының инновациялық тәжірибесі республиканың басқа аймақтарында ғылыми-техникалық прогресті дамытуға ықпал ететін болады.

Жүргізіліп отырған өнеркәсіптік саясаттың нәтижесі бар өндірістік қорларды олардың бір бөлігін шағын бизнес саласына беру және ғылымды қажетсінетін өнімді шығаруға бағдарланған басым өндірістерді талғамалы қолдау және жергілікті шикізат пен материалды неғұрлым терең өңдеу арқылы тиімді пайдалану болады. Өнеркәсіптік өндірістің көлемі 2010 жылы 2002 жылмен салыстырғанда 68,4%-ке артады.

Шағын және орта бизнесті дамыту саласында бағдарды инновациялық технологияларды белсенді енгізуге ауыстыру, қала ірі және ұсақ кәсіпорындары кооперацияларының әр түрлерін қызметтің барлық салаларында кеңінен қолдану к ө з д е л і п о т ы р .

Жоғары деңгейлі қайта өңдеу өнімінің экспорты отандық сапалы шикізат өнімімен молықтыру есебінен едәуір артады, шикізат импортына тәуелділікті төмендету к ө з д е л у д е .

Қаланың жалпы сәулет-құрылыс кейпі қаланың тарихи бөлігін сақтай отырып қалыптасатын, жаңа шағын аудандар салынатын болады, жолдардың көлік ағынымен жүктелуі төмендетіледі. Қаладағы экологиялық ахуал едәуір жақсарады.

Қаланың энергетикалық теңгеріміне экологиялық таза ресурстарды енгізу, ресурс жинақтайтын технологияларды енгізу энергетикалық кешеннің тұрақты жұмысын қамтамасыз етуге, энергетиканың қоршаған ортаға зиянды әсерін қысқартуға мүмкіндік береді, бұл қаладағы энергетикалық қауырттылығы толығымен жоюға мүмкіндік береді .

Автокөліктің қаланың экологиясына кері әсері қысқарады, метрополитеннің бірінші кезегі іске қосылатын болады.

Салық салынатын базаның өсуі және салық әкімшілігін жүргізудің жақсаруы қаланың біріктірілген бюджетіне салықтардың алуын 2010 жылы 1,7 есе ұлғайтуға мүмкіндік береді. Салықтар құрылымында шағын бизнестен түсетін қаражаттың үлесі едәуір артады.

Алдын алу бағытын алатын денсаулық сақтау мекемелерінің желісі толығымен сақталатын және одан әрі даму алатын болады. Халықтың медициналық-демографиялық ахуалы мен денсаулығы көрсеткіштері тұрақтанатын, ал содан кейін жақсаратын болады.

Қаланың мәдени және спорт инфрақұрылымын одан әрі дамыту орын алады, оның республика азаматтарын сауықтыруға және жаңа спорттық жетістіктерді қамтамасыз етуге ықпал ететін спортты дамытудағы рөлі артады.

Алматы қаласы рөлінің еліміздің ірі қаржы, ғылыми, білім беру, мәдени және туристік орталығы ретінде артуы қала экономикасы құрылымының едәуір өзгеруіне әкеп соғады. Осы кезеңде сауда, көлік, коммуналдық шаруашылық, байланыс, ойын-сауық индустриясы, туризм және халыққа көрсетілетін басқа да қызметтер ерекше қарқынмен дамитын болады. Осы салалардың жедел дамуы, өндірістік саладағы шағын кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдаумен қатар, іс жүзінде халықтың жұмыспен қамтылу проблемасын шешеді. Тұтастай алғанда, қалада 80 мыңнан астам жаңа жұмыс орындары ашылатын болады.

Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын сәтті іске асыру қуатты мультипликациялық әсер есебінен елдің барлығының дамуына және гүлденуіне ықпал етуі тиіс.

Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асырудың жоспарланып отырған индикаторлары 3-кестеде көрсетілген.

3-кесте

Алматы қаласын дамытудың 2003-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асырудың индикаторлары

Көрсеткіштер	2001ж	2002ж.	2003ж.	2004ж.	2005ж.
Халықтың жан басына шаққандағы ЖІӨ теңгемен	43602	467727	47089	50370	538410
Өнеркәсіптік өнім көлемінің өсу	5	6	6	6	4
	122,9	111,9	107	107,1	107,9

қ а р қ ы н ы ,	ө т к е н					
жылға %-пен						
ІЕК-де шағын бизнес	16,8	19,6	21,8	24,9	34,2	
с у б ь е к т і л е р і						
өндірген өнім мен						
таблицаның жалғасы:						
Көрсеткіштер	2006ж	2007ж.	2008ж.	2009ж	2010ж.	2010.
	2 0 0 2 ж . - ғ а					
	% - пен					
Халықтың жан	57632	61725	66067	707686	75739	162
б а с ы н а ш а қ қ а н д а ғ ы	0	7	5			4
ЖІӨ теңгемен						
Өнеркәсіптік өнім	107	106,5	106,3	106,2	106,	168,4
к ө л е м і н і ң	ө с у					
қ а р қ ы н ы ,	ө т к е н					
жылға %-пен						
ІЕК-де шағын бизнес	35,8	37,2	38,8	39,5	40,9	
с у б ь е к т і л е р і						
өндірген өнім мен						